

LEVANGER KOMMUNE

HOVEDPLAN FOR KIRKEGÅRDER

SAKSBEHANDLING:
BEHANDLET AV LEVANGER KOMMUNESTYRE 17.10.2001
VEDTATT AV KIRKELIG FELLESRÅD 01.11.2001

Innhold

Henvisninger.

- 0. Generelt.
- 0.1. Forord.
- 0.2. Om saksbehandlingen.

- 1. Innledning.
- 1.01 Formål med hovedplan
- 1.02 Behov for langsiktig planlegging
- 1.03 Rett til gravplass
- 1.04 Kirkegård, gravlund
- 1.05 Eierforhold.

- 2. Sammendrag og konklusjoner.
- 2.01 Sammendrag
- 2.02 Konklusjon
 - 2.02.1 Budsjett
 - 2.02.2 Handlingsplan

- 3. Definisjoner
- 3.01 Frigrav
- 3.02 Festegrav
- 3.03 Gjenfeste
- 3.04 Fredningstid
- 3.05 Omløpstid
- 3.06 ”Plastgraver”
- 3.07 Gjenbruk av graver.

- 4. Beskrivelse av nå-situasjon
- 4.01 Generelt
- 4.02 Alstadhaug kirkegård
- 4.03 Ekne kirkegård
- 4.04 Gevik kirkegård
- 4.05 Levanger kirkegård
- 4.06 Markabygda kirkegård
- 4.07 Okkenhaug kirkegård
- 4.08 Røvik kirkegård
- 4.09 Ytterøy Kirkegård
- 4.10 Åsen kirkegård

- 5. Kirkegården som kulturminne
- 5.01 Kirkegård fredet etter kulturminneloven
- 5.02 Gravminne fredet etter kulturminneloven

- 6. Beregning av kapasitet og behov for utvidelser
- 6.01 Innledende bemerkninger
- 6.02 Forutsetninger for beregningene
- 6.03 Tabeller
 - 6.03.1 Sognvis folketall (basert på folketall i tellekretser)
 - 6.03.2 Alternative befolkningsoppland for Alstadhaug og Levanger kirkegårder
 - 6.03.3 Gravferder 1991-2000

- 6.03.4 Beregnet behov for utvidelser, dagens sognegrenser
- 6.03.5 Beregnet behov for utvidelser, alternative befolkningsoppland
- 6.04 Drøfting av tabellene
 - 6.04.1 Befolkningsprognose
 - 6.04.2 Gjenbruk av graver
 - 6.04.3 Dobbel gravdybde
 - 6.04.4 Kremasjon og urnegraver
 - 6.04.5 Tilhørighet
 - 6.04.6 Verdien av tabellene
- 7. Generelt om nye kirkegårder
 - 7.01 Krav til område for kirkegård
 - 7.02 Planlegging
 - 7.03 Kostnader med tekniske tiltak
- 8. Strategisk plan
 - 8.01 Eksisterende kirkegårder
 - 8.02 Utnyttelse av eksisterende kirkegårder
 - 8.03 Spesielt om Levanger kirkegård
 - 8.04 Utvidelse av kirkegårder
 - 8.05 Etablering av ny kirkegård
- 9. Utnyttelse av eksisterende kirkegårder
 - 9.01 Generelle betraktninger
 - 9.02 Kart og terreng
 - 9.03 Midlertidig fredning mot nye gravsettinger
- 10. Nærmere om Levanger kirkegård
 - 10.01 Generelt
 - 10.02 Alternativer
 - 10.02.1 Utvidelser ut over nåværende reguleringsplan
 - 10.02.2 Etablering av ny kirkegård utenfor bykjernen
 - 10.02.3 Redusere bruken av Levanger kirkegård
 - 10.03 Spesielle forhold ved Levanger kirkegård
 - 10.03.1 Generelt
 - 10.03.2 Gravstørrelsen
 - 10.03.3 Forskyvning av enkeltgraver
 - 10.03.4 Framtidig bruk av kirkegårdens eldre deler
 - 10.04 Framtidig bruk av Levanger kirkegård
- 11. Om utvidelse av Alstadhaug kirkegård
 - 11.01 Behov for utvidelse
 - 11.02 Landskapsmessig vurdering
 - 11.02.1 Generelt
 - 11.02.2 Truslene mot Alstadhaugområdets landskap
 - 11.02.3 Fylkesvei 119 forbi kirkegården
 - 11.03 Mulige utvidelser
 - 11.03.1 Utvidelse mot øst
 - 11.03.2 Utvidelse mot nord
 - 11.03.3 Utvidelse mot vest
 - 11.03.4 Utvidelse mot sør
 - 11.04 Arealbehov
 - 11.05 Vurdering av alternativ.
 - 11.05.1 Vedtak

- 11.05.2 Omlegging av fylkesvei 119
- 11.05.3 Veitilknytting for Alstadhaug kirke
- 11.05.4 Prosesjonsvei for gravferd
- 11.05.5 Trinnvis uybygging
- 11.05.6 Innhegning. Gjerde og porter
- 11.06 Planprosessen
- 12. Drift og vedlikehold av kirkegårder
- 12.01 Intensjon
- 12.02 Generelt om kirkegårdsarbeid
 - 12.02.1 Arbeidsoppgaver
 - 12.02.2 Landskapspleie
 - 12.02.3 Driftsbygninger
 - 12.02.4 Arbeider ved gravlegging/urnenedsetting
- 12.03 Arbeidsforbruk
- 12.04 Drift og vedlikehold av kirkegårdene i Levanger
 - 12.04.1 Allment stell
 - 12.04.2 Arbeider ved gravlegging/urnenedsetting
 - 12.04.3 Timeforbruk og budsjett

Henvisninger.

- A. Lov om Den norske kirke av 07.06.1996 ("kirkeloven").
- B. Lov om kirkegårder, kremasjon og gravferd av 07.06.1996 ("gravferdsloven").
- C. Forskrifter til gravferdsloven, fastsatt av KUD 10.01.1997.
- D. Vedtekter for kirkegårder i Levanger, vedtatt av Levanger formannskap 21.06.1990,
- E. Plan- og bygningsloven av 14.06.1985.
- F. Helge Klingberg: Kirkegårdsboka, Forsythia forlag 1997.
- G. Reguleringsplan for Levanger sentrum av 27.06.1994.
- H. Reguleringsplan for Levanger sentrum av 01.12.1980.
- I. Utredning om alternative kirkegårder for Levanger sogn, 1973.
- J. Levanger kirkelig fellesråd: Alstadhaug som kirke og kultursenter, Prosjektplan, forprosjektet (1999).
- K. Levanger kirkelig fellesråd: Rapport om aktiviteter og økonomi etter ny kirkelig lovgiving (1999).
- L. NLH, Institutt for landskapsplanlegging: Drift og vedlikehold av kirkegårder, arbeidsforbruk og kostnader.
- M. Levanger kirkelig fellesråd: Uttalelse til kommunedelplan Skogn (05.02.2001).
- N. Landskapsarkitektene Lunde og Nilssen: Kommunedelplan Skogn, Landskapsanalyse Alstadhaug (mai 2001).

0. Generelt.

0.1. Forord.

Våren 2001 ble jeg av kirkeverge John Eiternes på vegne av Kirkelig fellestråd anmodet om å utarbeide Hovedplan for kirkegårder i Levanger kommune.

Jeg har funnet det hensiktsmessig å dele opp arbeidet i flere faser:

- Innsamling av nøkkeldata for hver enkelt kirkegård.
- Vurdere behov og muligheter for utnyttelse av de enkelte kirkegårder.
- Foreslå retningslinjer for bruk av kirkegårdene, spesielt Levanger kirkegård.
- Sette opp prognoser med tidsrammer for utvidelser, ut fra ulike modeller.
- Antyde retningslinjer for tilpassinger i kulturlandskapet.
- Et særskilt kapittel er viet temaet drift og vedlikehold av kirkegårdene.

Kirkelig fellestråd har tidligere nedsatt et arbeidsutvalg med representanter fra kirke og kommune for vurdering av framtidig kirkegårdsstruktur. Dette utvalget har konkludert med et forslag om at Alstadhaug på sikt skal være hovedkirkegård i kommunen. Samtidig sies det at det ikke er aktuelt å etablere ny kirkegård for Levanger sogn, ut over utvidelser som går fram av gjeldende reguleringsplan.

Denne saken er utredet før jeg ble engasjert for å utrede hovedplan. Gjennom mitt arbeid med hovedplanen har jeg kommet til samme konklusjon.

Under arbeidet har jeg hatt løpende kontakt med kirkeverge John Eiternes og sekretær Inger Vik. Jeg skylder disse takk for velvillig bistand med å skaffe underlag, tilrettelegge primære data og drøfte ulike problemstillinger.

En spesiell takk til våre kirkegårdsarbeidere. Disse har med stor tålmodighet gitt meg praktiske opplysninger om forholdene på godt og vondt ved de enkelte kirkegårder.

Til slutt vil jeg takke Kirkelig fellestråd for at de har gitt meg tillit til å utrede saken.

Levanger, 31.08.2001.

Jarle Kregnes

0.2. Om saksbehandlingen.

- Et foreløpig utkast til hovedplan ble gjennomgått av ei nedsatt arbeidsgruppe i møte 12.09.2001, hvor det ble foretatt noen mindre endringer i innledende kapitler.
- Planen ble deretter sendt ut til høring.
- Etter høringsrunden ble planen forelagt Kirkelig fellestråd for endelig behandling i møte 01.11.2001. Det ble her gjort følgende enstemmige vedtak:

Den framlagte hovedplan for kirkegårder i Levanger kommune er en foreløpig plan. Den legges til grunn for det videre arbeid i plan og godkjenningsprosessen Dette innebærer at det er uaktuelt å anlegge ny kirkegård i Levanger sentrum. Alstadhaug kirkegård blir derfor etter hvert felles kirkegård for Alstadhaug og Levanger sokn og hovedkirkegård i kommunen.

Den foreliggende planen peker på at Alstadhaug kirkegård har utvidelsesmuligheter mot nordvest. Fellestrådet går likevel inn for at kirkegården utvides østover mot Eidsbotn.

Dette betinger at fylkesvei 119 må legges om.

Også hensynet til Alstadhaug som kirke og kultursenter taler sterkt for dette.

Momentene fra de innkomne høringsuttalelsene innarbeides i den endelige hovedplanen.

Den foreliggende plan med høringsuttalelsene oversendes Bispedømmerådet til behandling.

Det vises spesielt til at både kommunestyret og Kirkelig fellestråd har gått inn for at utvidelse av Alstadhaug kirkegård skal skje mot øst. Nærværende plan er revidert på dette punkt i forhold til høringsutkastet.

1. Innledning.

1.01. Formål med hovedplan.

Hovedplan for kirkegårder skal være kommunens og kirkens langsiktige strategidokument for bruk av eksisterende kirkegårder og sikring av hensiktsmessige arealer for framtidige behov.

1.02. Behov for langsiktig planlegging.

I motsetning til hovedplaner som vanligvis inneholder strategien for de kommende 4-5 år, må vi når det gjelder kirkegårder sikre behov som vi forutser 50-100 år fram i tid! Innen slike tidsrammer er det uråd å forutsi framtidige forhold som folketall, atkomst, naboskap og støykilder. Derfor bør alternative plasseringer stå åpne, i den utstrekning det finnes behov for det.

Innen arealdisponering ser vi ofte at det skjer omdisponering fra ett formål til et annet: boliger rives til fordel for sykehus, grøntarealer omdisponeres til parkering, landbruksbygg må vike for viktige veier, for å nevne noen eksempler.

For et areal som er tatt i bruk som kirkegård er arealdisponeringen i praksis å betrakte som endelig.

Loven gir riktig nok adgang til nedlegging av kirkegårder. Men kirkegårder som vedtas nedlagt skal være fredet i minst 40 år etter siste gravlegging (gravferdslovens § 8, ref. B). Omregulering av kirkegård som er i bruk for å nytte arealet til annet formål, anses derfor som urealistisk. Derimot kan det tenkes vedtak om å nedlegge bruken av kirkegård, uten at fredningen oppheves etter 40 år.

1.03. Rett til gravplass.

Alle som er bosatt i Levanger kommune har rett til fri grav på kirkegård her (gravferdslovens § 6, ref. B). Dette gjelder alle, uansett nasjonalitet og livssyn.

Hovedplanen tar ikke sikte på å utrede eller etablere særskilte gravlunder for ulike livssyn.

1.04. Kirkegård, gravlund.

Spørsmål om å innføre den religionsnøytrale betegnelsen ”gravlund” er ikke vurdert her.

1.05. Eierforhold.

Med ett unntak har alle kirkegårder i Levanger kommune tilknytting til Den norske kirke. Unntaket er Frikirkens kirkegård ved Røvik på Ytterøy.

2. Sammendrag og konklusjoner.

2.1. Sammendrag.

- Når vi ser hele kommunen under ett, er lovens krav om at det til enhver tid skal være ledige gravplasser for 3 % av befolkningen tilfredsstilt og med god margin.
- Ved å overføre denne regelen til de enkelte kirkesogn, konkluderer hovedplanen med at det om få år er behov for tiltak ved Alstadhaug og spesielt Levanger kirkegård.
- Dette løses best gjennom et vedtak om at Alstadhaug i framtida skal være kommunens hovedkirkegård.
- Reelt betyr dette at Alstadhaug vil være hovedkirkegård for Levanger og Alstadhaug sogn, mens bruken av de øvrige kirkegårder blir som i dag.
- Ut fra dette vil behovet for utvidelse av Alstadhaug kirkegård være så nært forestående at foreløpig planarbeid må settes i gang i løpet av 2002.
- På lang sikt er arealbehovet for utvidelse av Alstadhaug kirkegård beregnet til ca. 60 daa. Utvidelsen vil i sin helhet ligge på Alstadhaug prestegårds grunn.
- Både kirkelig fellesråd og kommunestyret har gjort vedtak om at utvidelsen skal skje mot øst. Noe som betinger omlegging av fylkesvei 119.
- Med Alstadhaug som hovedkirkegård må innbyggerne i Levanger menighet så snart som mulig gis informasjon om konsekvensene av dette.
- Som grunnlag for informasjon må kirkelig fellesråd fastsette retningslinjer for begrenset bruk av Levanger kirkegård.
- Med unntak av Levanger kirkegård antas det ikke å være konflikter om arealbruken ved eventuelle utvidelser.
- Gevik kirkegård har begrenset plass, og utvidelsesmulighetene er små. Kirkegården bør forbeholdes bare de som fra før har familiegravsteder her.
- Det vil om få år bli behov for utvidelser av Okkenhaug kirkegård.
- I løpet av et par år vil siste utvidelse av Markabygda kirkegård være fullsatt (med unntak av reserverte gravplasser). Deler av den gamle kirkegården har i lang tid vært fredet mot nye gravsettinger, og forutsettes tatt i bruk på nytt. Det haster med å sette i gang detaljert planlegging med sikte på å gjennomføre anleggene senest i 2003.
- Ved Åsen kirkegård, Gevik kirkegård og eldre deler av Alstadhaug kirkegård er det påvist så alvorlige avvik mellom gravkart og virkelig situasjon at det er problemer med gjenbruk av graver både ved etablerte familiegravsteder og ellers.
- For deler av disse kirkegårdene foreslås det innført fredning mot nye gravsettinger inntil det foreligger pålitelig kartverk, så langt dette er mulig. Pålitelig kart vil gi grunnlag for vurdering av videre bruk, eventuelt om det må innføres langvarig fredning.
- Utarbeidelse av pålitelig kirkegårdskart her må gis høy prioritet i budsjett.
- Det er grunn til å understreke at drift og vedlikehold av kirkegårdene i Levanger utføres samvittighetsfullt. Men budsjettet gir ikke rom for vedlikehold og stell av busker og trær.
- Det må foretas en kirkegårdsfaglig gjennomgang og korreksjon av grunnlaget for budsjettering av drift og vedlikehold.

2.2. Konklusjon.

2.2.1. Budsjett.

- Følgende må prioriteres i budsjett for 2002:
 - Markabygda kirkegård, kartlegging, detaljplanlegging og arbeidsbeskrivelse for klargjøring av tidligere brukt gravfelt (anlegg gjennomføres i 2003)

kr. 150.000,-

- Alstadhaug kirkegård, preliminær plan for arealdisponering kr. 200.000,-
- Gevik kirkegård, utarbeidelse av kirkegårdskart kr. 50.000,-
- Følgende må prioriteres i budsjett for 2003:
 - Markabygda kirkegård, klargjøring av tidligere brukt gravfelt. Kostnadene framkommer som del av planarbeidet i 2002.
 - Alstadhaug kirkegård, utarbeidelse av kirkegårdskart kr. 200.000,-
 - Åsen kirkegård, utarbeidelse av kirkegårdskart kr. 150.000,-
 - Detaljplan for opparbeidelse av nye gravfelt (anlegg gjennomføres i 2004) kr. 150.000,-
- Følgende må prioriteres i budsjett for 2004:
 - Åsen kirkegård, klargjøring av nytt gravfelt. Kostnadene framkommer som del av planarbeidet i 2003.
- Følgende må prioriteres i budsjett for 2005:
 - Alstadhaug kirkegård, detaljplan for utvidelse i 2006 kr. 400.000,-
- Følgende må prioriteres i budsjett for 2006:
 - Alstadhaug kirkegård, utvidelse. Kostnadene framkommer som del av planarbeidet i 2005.

2.2.2. Handlingsplan.

- Informasjon.
 - Vedtaket om Alstadhaug som hovedkirkegård i kommunen må gjøres kjent.
 - Redskap:* Menighetsbladene, lokalaviser
 - Ansvarlig:* Kirkelig fellesråd, kirkeverge
 - Tidsramme:* Primo 2002.
 - Levanger menighet må gjøres kjent med konsekvensene for bruk av Levanger kirkegård.
 - Redskap:* Menighetsbladet, lokalaviser, menighetsmøter
 - Ansvarlig:* Menighetsrådet, kirkeverge, sogneprest
 - Tidsramme:* Primo 2002
- Kirkegårdsvedtektene.

Det bør foretas en grundig gjennomgang med sikte på revisjon av kirkegårdsvedtektene.

 - Ansvarlig:* Kirkelig fellesråd, kirkeverge
 - Tidsramme:* 2002.
- Kirkegårdskart.
 - 2002: Gevik, hele kirkegården.
 - Markabygda, gravfeltene nord for kirka
 - 2003: Alstadhaug, eldre deler.
 - Åsen, hele kirkegården.
 - Redskap:* Oppmålingsfirma, rådgivende firma
 - Ansvarlig:* Kirkeverge, med bistand fra kirkegårdsarbeidere
 - Tidsramme:* 2002-2003
- Sikring av areal for utvidelser.
 - 2001-2002: Alstadhaug (prestegårdsgrunn)
 - 2002: Okkenhaug (privat grunn)
 - Uten tidsramme: Markabygda (sør for kirka), Åsen
 - Redskap:* Kommuneplan, kommunedelplan
 - Ansvarlig:* Kirkelig fellesråd, kirkeverge, rådmann
 - Tidsramme:* Primo 2001-
- Grunnerverv.
 - 2001-2002: Alstadhaug
 - 2003: Okkenhaug, utvidelse
 - 2005 (ca.) Levanger, erverv av Jernbanegt. 38
 - Redskap:* Levanger kommune
 - Ansvarlig:* Kirkeverge, rådmann, kommunestyre

Tidsramme: 2001-

- Planarbeid.
 - 2002: Markabygda, detaljplanlegging av tidligere brukt gravfelt. Alstadhaug, preliminær plan for arealdisponering.
 - 2003: Okkenhaug, detaljplanlegging av utvidelse.
 - 2004: Alstadhaug, detaljplanlegging av utvidelse (første byggetrinn).
 - 2005: Åsen, detaljplanlegging av nytt gravfelt.
 - 2008 (ca.) Levanger, detaljplanlegging av utvidelse (Jernbanegt. 38)
 - Uten tidsramme: Markabygda (sør for kirka), Åsen
Redskap: Rådgivende firma, arealplan, reguleringsplan
Ansvarlig: Kirkelig fellesråd, menighetsråd, kirkeverge, rådmann
Tidsramme: Primo 2002-
- Anleggsvirksomhet.
 (Opparbeidelse av utvidet parkeringsplass ved Alstadhaug er ikke tatt med her.)
 - 2003: Markabygda, klargjøring av tidligere brukt gravfelt.
 - 2004: Okkenhaug, utvidelse
 - 2005: Alstadhaug, utvidelse
 - 2006: Åsen, opparbeidelse av gravfelt
 - 2009 (ca.) Levanger, utvidelse (Jernbanegt. 38).
Redskap: Entreprenørfirma (maskinentreprenør- og anleggsgartnerfirma)
Ansvarlig: Menighetsråd, kirkeverge.
Tidsramme: 2003-
- Drift og vedlikehold.
 - Drift og vedlikehold i samsvar med dagens standard. Dette forutsetter gjennomgang og revisjon av grunnlaget for budsjettering.
 - Budsjettet må ta høyde for vedlikehold av planter, spesielt beskjæring og fornying av busker og trær. En del større trær forutsettes fjernet.
Redskap: Kirkegårdsarbeidere
Ansvarlig: Kirkelig fellesråd, menighetsråd, kirkeverge, rådmann
Tidsramme: 2002-

3. Definisjoner.

3.01. Frigrav.

Frigrav kalles det når ei enkelt kistegrav eller urnegrav tas i bruk. Dette fordi det ikke skal betales for å disponere den i fredningstida (20 år). Grav som gir plass til to kister over hverandre betraktes som frigrav innen fredningstida for siste gravferd.

I frigrav for kiste kan det i tillegg til kista settes ned opp til 8 askeurner i fredningstida. Deretter regnes fredningstida fra siste nedsetting.

3.02. Festegrav.

Den som sørger for gravferden har rett til å feste kistegrav for gjenlevende ektefelle/samboer ved sida av den som tas i bruk, vanligvis mot betaling. Dette gjelder ikke ved bruk av dobbel gravdybde, hvor det er plass for lengstlevende partner i samme grav.

Feste av gravsted kan bare skje ved dødsfall, og det er bare kistegraver som kan festes. Kirkegårdsvedtektene (ref. D) fastsetter om det kan festes grav i tillegg til plass for ektefelle/samboer.

Festetida for slike graver fastsettes gjennom kirkegårdsvedtektene, og er uavhengig av fredningstida.

3.03. Gjenfeste.

Når fredningstida går ut, kan den som disponerer gravstedet forlenge festetida mot betaling, begrenset til 60 år etter siste gravferd, jfr. kirkegårdsvedtektene.

3.04. Fredningstid.

Gravferdsloven fastsetter at fredningstid for kistegrav eller urnegrav skal være minst 20 år. Innen dette tidsrom kan det ikke settes ned ny kistegrav i samme grav. Unntak fra dette er kirkegårder som praktiserer ”dobbelt gravdybde”. Gravstedet kan likevel benyttes til urnegraver.

Fredningstid for ei kistegrav er den tida som går med til forvitring av gravinnholdet ned til grove knokler og eventuelle kisterester. For urnegrav skal det ikke være noe å finne.

Dette må avpasses etter forholdene, ettersom jordart og klima er avgjørende for nedbrytingsprosessen.

Fredningstida er også med på å gi de gjenlevende rimelig tidsavstand siden forrige gravferd, før nedsetting av ny kiste eller askeurne.

Kirkelig fellesråd fastsetter fredningstida som en del av kirkegårdsvedtektene, og er underlagt bispedømmerådets godkjenning

3.05. Omløpstid.

Omløpstida for ei grav er det antall år som går mellom hver gang grava blir brukt. Dette vil variere fra grav til grav. Her kommer stedlig skikk og bruk samt følelser inn i bildet.

Dersom det gjelder festede graver og graver med gjenfeste (pkt. 3.02 og 3.03), er det festeren som bestemmer når gravstedet kan tas i bruk.

Omløpstida for en kirkegård er den gjennomsnittlige tida som går mellom hver gang gravene blir brukt.

3.06. ”Plastgraver”.

Sitat fra Kirkegårdsboka (ref. F):

Fra slutten av 1950-tallet og frem til begynnelsen av 1970-tallet var det vanlig at begravelsesbyråene svøpte de døde i plastfolie i forbindelse med at de ble lagt i kiste.

De gravene som er belagt med slikt innhold kalles i daglig tale for plastgraver.

Det er grunn til å anta at det er gravlagt 200-300.000 lik i plastsvøp i Norge

De som gjorde dette kan ikke ha forstått rekkevidden av sine handlinger. De har antagelig trodd at plasten ville gå i oppløsning innen rimelig tid.

Da de aktuelle gravene var så gamle at de skulle brukes på nytt, dvs. at fredningstiden var utgått, kunne de ikke brukes fordi plasten og innholdet ikke har gått i oppløsning.

Men siden det oppstår mange uheldige situasjoner når disse gravene skal brukes på nytt, er det bestemt at en kan sette den nye kisten oppå de gamle restene og det aksepteres ned til bare 0,8 m jordoverdekning mot normalt ned til 1,0 m. Forutsetningen er imidlertid at lokal helsefaglig myndighet skal ha uttalt seg først.

Det er konstatert at det er en rekke slike plastgraver også i Levanger, uten at vi vet omfanget. I forbindelse med hovedplanarbeidet er det foretatt registrering av samtlige kistegraver i perioden 1957-1975, og alle disse vurderes som plastgraver. På gravkart og i gravkartotek bør dette bli avmerket særskilt.

Kirkegårdsboka angir at man for slike graver kan redusere gravedybden med 20 cm (0,8 m dekning over kisteløkk). Forholdet er tatt opp med helsefaglig myndighet (kommunelegen), som har godkjent ordningen.

Det beste vil være at slike graver ved gjenbruk benyttes som familiegravsted for nedsetting av askeurner.

3.07. Gjenbruk av graver.

Fredningstida for enkeltgraver (jfr. pkt. 3.04) er normalt 20 år. Etter den tid kan gravstedet tas i bruk på nytt. Det er dette vi kaller gjenbruk.

Den som disponerer gravstedet kan ved gjenfeste (pkt. 3.03) sikre familien framtidig gravplass. Hvis det ikke foretas gjenfeste kan gravstedet slettes, og står da til disposisjon som nytt gravsted.

4. Beskrivelse av nå-situasjon.

4.01. Generelt.

For hver enkelt kirkegård er angitt følgende:

- totalareal (inkl. bygninger).
- innhegning, type.
- parkeringsplass, areal og ca. antall bilplasser.
- kirke/kapell, grunnflate, antall sitteplasser, evt. avstand mellom kirke og kirkegård.
- driftsbygning, grunnflate og innhold.
- graver, antall:
 - i bruk
 - tilgjengelig
- muligheter for utvidelse, utvidelsesretning og evt. ca. areal.
- grunnforhold.
- drenering og overvann.
- kirkegårdskart, fastmerker.
- spesielle forhold.

Merknad.

Det bør vurderes å foreta en mer inngående registrering av gravsteder etter dette mønsteret:

- *totalt antall*
- *fritt disponible gravsted, ubrukte*
- *fritt disponible, nedlagte gravsted*
- *frigraver (dvs. gravsted i bruk, yngre enn 20 år)*
- *festede gravsteder (ledige graver på familiegravsted, ubrukte)*
- *gravsted med forlenget feste (etter utgått freding, kan tas i bruk av familien)*

Ved en slik registrering kan vi kartlegge mulighetene for større grad av gjenbruk. Gjennomgangen er i seg selv arbeidskrevende. Det blir også spørsmål om muligheten for å påvirke de pårørende til mer utstrakt gjenbruk.

4.02 Alstadhaug kirkegård.

Dette gravfeltet på eldre del av kirkegården er for bratt.

Fra nyere del av kirkegården. Her skjer gravsettingen etter nøyaktige utmål.

- Totalareal, ca. 22.000 m².
- Innhegning:
For eldre del: steingjerde.

For utvidet område: steingjerde mot øst (langs fylkesvei), flettverk på jernstolper + fritt voksende hekk mot nord, flettverk på jernstolper + klippet hekk mot vest.

- Parkeringsplass: ca. 1.300 m², ca. 75 biler, på motsatt side av fylkesveien. I tillegg foregår det utstrakt parkering langs fylkesveien, noe som både er trafikkfarlig og til ulempe for avvikling av trafikk. Det foreligger plan for utvidelse med ca. 1.000 m² for 64 biler. Utvidelsen bør gjennomføres umiddelbart.
- Alstadhaug kirke, 571 m², ca. 400 sitteplasser.
- Driftsbygning, grunnflate ca. 50 m², med plass for redskaper, maskiner og rekvisita. Utvendig slangekran for vask av redskaper og maskiner (sommersesong).

Bygningen inneholder et oppvarmet rom som bl.a. benyttes til oppbevaring og tørking av arbeidsklær. Det er ikke innlagt vann eller avløp.

Spiserom/hvilerom og kontor for kirkegårdsarbeidere i Herrestuas 2. etasje.

Toalett med håndvask i Herrestuas 1. etasje. Muligheter for dusj mangler.

- Graver
 - tatt i bruk 1.890 graver
 - nye, ubrukte 400 graver (ca.)
 Det benyttes ikke dobbel gravdybde.

- Mulighet for utvidelse:

De siste utvidelser er foretatt vest og nord for Ammestua. Ytterligere utvidelse mot nord bør unngås, da dette vil gi for store avstander fra kirke til grav.

Utvidelse mot øst betinger omlegging av fylkesvei, og frarådes av landskapsmessige grunner (jfr. pkt. 11.02 og vedlegg N). De mest aktuelle utvidelser blir da mot vest og/eller sør.

Forøvrig vises til kapittel 11, som omhandler de ulike hensyn som må vurderes ved utvidelse av Alstadhaug kirkegård.

- Grunnforhold.
På eksisterende kirkegård er det gjennomgående morenegrunn, som er velegnet til formålet.
Grunnforholdene på områder som er aktuelle for utvidelser må avklares gjennom prøvegraving.
- Drenering og overvann.
Stort sett selvdrenerende masser på nåværende kirkegård. Det er derfor ikke foretatt drenering her.
Hvorvidt det blir behov for drenering ved utvidelse må vurderes etter prøvegraving.
Overvann gir normalt ingen problemer på eksisterende kirkegård. Ved utvidelse må vi regne med at det blir behov for avledning av overvann.
- Kirkegårdskart.
For de nyere deler foreligger det pålitelige kart og tilhørende fastmerker, og nedsetting av kister/urner utføres nøyaktig i henhold til kart.
For de eldre deler foreligger det et kart fra 1978. Dette kartet har mange unøyaktigheter og direkte feil. Pålitelige fastmerker mangler helt. Hertil kommer at kistene fram til for en del år siden er nedsatt uten særlig grad av nøyaktighet. Dette, sammen med en del andre forhold, har ført til at det i 1992 ble det gjort vedtak om å båndlegge 221 graver i 20 år (i felt B, sør for kirka) mot nye graver, med unntak for lengstlevende partner. Det er ikke lagt opp plan for hva som skal skje her etter 2012. Det er uråd å legge opp strategi for dette så lenge det ikke foreligger pålitelig kart.
Forholdene ved nye gravsetninger på eldre kirkegård har gjennom de senere år blitt løst ved lokalkunnskap, god innsikt og smidighet fra nåværende kirkegårdsarbeidere. Konsekvensene når andre skal overta er uforutsigbare.

Forholdet vurderes som prekært, og det er umiddelbart behov for å utarbeide nytt kart over alle de eldre områdene. Dette må prioriteres!!

- Spesielle forhold:
 - Nåværende atkomstvei fra kirka til de nye gravfeltene er ikke tilfredsstillende. Veien er stedvis smal og til dels med sterk helling sidelengs, og går noen steder inn på deler av eksisterende graver. Ved ugunstige føreforhold har det vært nødvendig å foreta prosesjonen til grava via fylkesveien!
Nåværende vei til gravfeltene bør snarest erstattes med ny vei. Det foreslås ny vei mellom vestligste gravrekke og kirkegårdsmuren (mot vest). Denne veien vil også gi god atkomst til ytterligere utvidelse mot vest. Planleggingen av ny vei må ses i sammenheng med framtidige utvidelser.
 - I felt B ligger gravrekkene 19-24 i så bratt skråning at de er lite egnet for kistegraver (ca. 140 graver). Den framtidige bruke her bør vurderes nærmere (etter foretatt kartlegging). Urnelund kan være et aktuelt alternativ, ettersom nedsetting av askeurner stort sett skjer i sommerhalvåret.
 - Inntil det foreligger pålitelig kart, foreslås det å båndlegge hele den gamle kirkegården etter samme retningslinjer som for foran nevnte del av felt B. Nytt kart vil deretter gi grunnlag for å vurdere den videre bruk.
 - Det finnes enkelte gamle gravminner som med fordel kan fjernes. Dette må tas opp som særskilt sak.
 - Røtter fra de store asketrærne og andre trær rundt og inne på kirkegården gir problemer for utnyttelsen. Det vil være på sin plass å felle en del av disse, også av visuelle landskapsmessige grunner. Her er det behov for landskapsfaglig rådgivning.
 - Alstadhaug kirke angis (med rette) som severdighet i reisehåndbøker, på kart og ved skilting. Det bør legges til rette for rasteplass med adgang til toalett. For tiden er det tilgjengelig toalett i Herrestua, men kun på dagtid og bare når kirkegårdens folk er til stede.

4.03 Ekne kirkegård.

Ekne kirke, nåværende gravfelt.

Ved utvidelse av gravfeltet bør trerekka til venstre erstattes med busker.

- Totalareal: ca. 13.150 m² (bare deler av dette er egnet for gravfelt).
- Innhegning: gjerde av tre (horisontale bord på trestolper) mot vest og delvis mot nord, hekk mot sør, for øvrig ingen innhegning.
- Parkeringsplass ca. 1.100 m², ca. 65 biler. Mulig med parkering langs Kaivegen (kommunal).
- Ekne kirke, grunnflate 265 m², ca. 250 sitteplasser.
Avstand til Gevik kirkegård er ca. 1.900 m, noe som betinger biltransport.

- Driftsbygning, grunnflate 24 m², med rom for redskaper og verktøy. I tillegg er det innredet oppvarmet personalrom, men det mangler vann, avløp og toalett. Tilgang til toalett med vask i kirka. Muligheter for dusj mangler.
- Graver
 - tatt i bruk 310 graver
 - tilgjengelig 210 graver i opparbeidet felt.
130 graver ikke opparbeidet, på egen grunn (ca. 600 m²).
 Det benyttes ikke dobbel gravdybde.
- Små muligheter for utvidelse ut over foran nevnte gravplasser.
- Grunnforhold: leire.
- Drenering og overvann.
Kirkegården er sannsynligvis uten drenering.
Overvann gir normalt ingen problemer.
- Kirkegårdskartet synes tilfredsstillende..
- Spesielle forhold:
Ved behovsvurderingen ses Ekne kirkegård og Gevik kirkegård under ett.

4.04 Gevik kirkegård.

Gevik kirkegård med det vakre klocketårnet.

Denne delen av kirkegården er altfor bratt, og uegnet for graver.

- Totalareal: ca. 1.400 m².
- Innhegning: steingjerde.
- Parkering:
 - ca. 250 m², ca. 15 biler.
 - ut over dette må det parkeres på private gårdsplasser og langs offentlig vei.
- Begravelser foregår fra Ekne kirke, avstand ca. 1.900 m.
- Ingen driftsbygning. På kirkegården står et klocketårn med et lite rom, grunnflate ca. 9 m².
- Graver
 - tatt i bruk 145 graver
 - tilgjengelig 100 graver, hovedsakelig gjenbruk
 Det benyttes ikke dobbel gravdybde.
- Terrengforholdene ligger ikke til rette for større utvidelser. En mindre utvidelse mot øst er mulig.
- Kirkegårdskart.
Kartet er så utilfredsstillende og til dels misvisende at det må oppdateres snarest.

- Grunnforhold: grus
- Drenering og overvann.
Kirkegården er selvdrenerende og uten drenering.
Overvann gir ingen problemer.
- Spesielle forhold:
 - Ved behovsvurderingen ses Ekne kirkegård og Gevik kirkegård under ett.
 - Deler av kirkegården er så bratt at den er lite egnet til formålet.
Ved glatt føre kan det være vanskelig å gjennomføre forsvarlig transport til grava!
 - Som nevnt foran er gravkartet meget utilfredsstillende.
Det foreslås at kirkegården båndlegges mot nye gravsettinger inntil det foreligger pålitelig kart med plan for videre utnyttelse (jfr. felt B ved Alstadhaug).

4.05 Levanger kirkegård.

Fra den eldre del av kirkegården.

Parti fra nyere del av kirkegården.

- Totalareal, ca. 13.000 m².
- Innhegning: gjerde av tre (horisontale bord på trestolper)
- Parkering: offentlig parkeringsplasser + parkering i gater, ingen øremerkede plasser.
- Kapell, grunnflate ca. 132 m², ca. 100 sitteplasser.
Levanger kirke, grunnflate ca. 645 m², ca. 550 sitteplasser, ligger ca. 0,6 km fra kirkegården (målt langs prosesjonsvei om Sjøgata).
- Driftsbygning, grunnflate ca. 33 m², med plass for redskaper og utstyr, kontorplass, spiserom/hvilerom, dusj og avtrede.
- Graver
 - tatt i bruk 2.170 graver på eldre del
330 graver på nyere del
 - tilgjengelig 380 ubrukte graver, opparbeidet for dobbel gravdybde.
- Mulighet for utvidelse:
Stadfestet reguleringsplan (1994) viser 1,5 daa utvidelse mot SØ, kan gi 100 gravsteder hvor det kan være vanskelig å oppnå dobbel gravdybde.
Om ytterligere utvidelser, se pkt. 10.02.1
- Gjennomgående sandgrunn, som er velegnet til formålet. Mindre partier med blandingsmasser fra oppfylling mot kirkegårdens østre hjørne.
- Stort sett selvdrenerende masser.
De eldre deler av kirkegården er trolig uten drenering.
For de nyeste deler er det foretatt systematisk drenering som er tilknyttet spillvannskloakk tilknyttet renseanlegg.
Overvann gir normalt ingen problemer.

- Kirkegårdskart.
Levanger kirkegård har nøyaktig kartverk og pålitelige fastmerker for utmål av graver. Kartet må suppleres med innmåling av trær og vurdering av konsekvensene av disse.
- Spesielle forhold:
 - For de eldre deler av kirkegården er gravbredden 1,10 m. Dette har ikke gitt problemer, ettersom nedsetting av kister er skjedd med nærmest urmakermessig presisjon i forhold til kart (med enkelte påviste unntak). Forholdet er nærmere omtalt under pkt. 10.03.2.
 - Det finnes en del større gravminner på eldre del av kirkegården. Disse krever at det tas spesielle hensyn ved graving av nabograv, spesielt ved graving i dobbel dybde.

4.06 Markabygda kirkegård.

Uheldig med kirkegård på begge sider av veien.

Tidligere gravfelt klargjøres for gjenbruk.

- Denne kirkegården er todelt, areal ca. 2.700 m² ved kirka + 1.700 m² på motsatt (vestre) side av veien. Totalareal 4.400 m².
- Innhegning gammel kirkegård: Trestakitt på trestolper.
Innhegning ny kirkegård: steingjerde mot øst (offentlig vei) og nord (kirkestua). For øvrig horisontale bord på trestolper.
- Parkeringsplass: under opparbeidelse, ca. 1.200 m², ca. 70 biler, omtrent halvparten i bruk pr. i dag. Det praktiseres en del parkering langs offentlig vei (mellom kirkegårdene).
- Markabygda kirke, grunnflate 191 m², ca. 180 sitteplasser.
- Ingen egen driftsbygning, men det leies ca. 10 m² i uthus som eies av kirkestua. Ingen toalett, garderobe eller vaskerom for kirkegårdsarbeidere.
- Graver
 - tatt i bruk 370 graver
 - nye, ubrukte 10 graver
 Det benyttes ikke dobbel gravdybde.
- Muligheter for utvidelse mot sør, gjelder både gammel og ny kirkegård.
- Grunnforhold: Leire, relativt fast i aktuell gravedybde. Bløtere leire ved gravedybde over 1,5 m på nyere del.
- Drenering og overvann.
Den nye kirkegården ble systematisk drenert ved etablering i 1964 (tilknyttet kommunal spillvannskloakk med høggradig rensing).
Ikke dokumentert drenering på eldre kirkegård.
Overvann gir normalt ingen problemer, men det har forekommet flomvann på tele mark på enkelte partier av ny kirkegård.
- Kirkegårdskart.

Godt og nøyaktig kartverk på ny kirkegård, men det finnes ikke fastmerker for utmål av graver. Gravene synes likevel plassert nøyaktig i samsvar med kart. Kartet for eldre kirkegård stemmer ikke helt med virkeligheten, og må oppdateres før det eldre gravfeltet nord for kirka kan tas i bruk på nytt, jfr. etterfølgende.

- Spesielle forhold:
 - Det finnes en god del graver som er ”utgått på tid”.
 - Deler av eldre kirkegård ble båndlagt mot begravelser for mange år siden, og nesten alle gravene her er slettet. Feltene tenkes tatt i bruk når ny kirkegård er fullsatt om ca. 2 år.
- Før den tid må det foretas nøyaktig kartlegging av hele den gamle kirkegården. Det nye kartet er nødvendig for utarbeidelse av ny gravplan. Behovet for systematisk drenering av de nye feltene må tas med i planarbeidet. Det haster med både kartlegging og utarbeidelse av gravplan samt teknisk plan.

4.07 Okkenhaug kirkegård.

Orden over og under bakkenivå.

God plass for utvidelser mot øst.

- Totalareal: ca. 2.800 m².
- Innhegning: gjerde av tre (horisontale bord på jernstolper)
- Parkering:
 - ved kirka, 400 m², ca. 20 biler (langs utvidelse av fylkesvei og privat vei).
 - mulig parkering ved Breidablikk grendehus, 1.200 m², ca. 75 biler, gangavstand til kirka ca. 200 m.
- Okkenhaug kirke, grunnflate 212 m², ca. 200 sitteplasser.
- Bårerom, grunnflate 13 m², brukes som plass for redskaper og utstyr. Ikke innlagt vann og avløp. Hensiktsmessig driftsbygning med redskapsrom og oppvarmet spiserom/hvilerom samt toalett og vaskemuligheter mangler.
- Graver
 - tatt i bruk 250 graver
 - tilgjengelig 140 ledige graver
 Det benyttes ikke dobbel gravdybde.
- Mulighet for utvidelse:

Antydnet utvidelse mot øst: areal ca. 1.600 m², som gir 215 graver.
Det er mulighet for ytterligere utvidelser mot øst (landbruksareal).
- Grunnforhold:

Gjennomgående lagdelt morenegrunn uten større steiner, velegnet til formålet.
- Selvdrenerende masser i enkel gravedybde.

Kirkegården er uten drenering.

Dobbel gravdybde er ikke gjennomførbart, idet en da kommer ned i sterkt vannførende lag.

Ved utvidelse må det foretas systematisk drenering med avløp til spillvannskloakk tilknyttet renseanlegg.

Samtidig må det oppstrøms foretas avskjærende drenering av grunnvannstilsig, og dette må avledes på annen måte.

Overvann gir normalt ingen problemer. Ved tele jord og mildvær (trøndersk vintervær) kan det komme betydelige vannmengder over midtre parti av kirkegården. Avskjærende åpen grøft i kombinasjon med dyp drengroft for avskjæring av grunnvann umiddelbart ovafor kirkegården må vurderes.

- Kirkegårdskart.
Okkenhaug kirkegård har nøyaktig kartverk og pålitelige fastmerker for utmål av graver.
- Spesielle forhold:
Det foreligger ikke grunnbokhjemmel for kirkegården. Dette er under forberedelse, og bør fullføres umiddelbart.

4.08 Røvik kirkegård.

Frikirkens kirkegård, sett fra veien.

Etter utvidelsen i 2000.

- Totalareal, ca. 850 m².
- Innhegning: Trestakitt på trestolper.
- Parkering:
 - ingen parkering ved kirkegården.
 - parkering ved Frikirken, ca. 350 m fra kirkegården, plass for ca. 25 biler.
 - Mulighet for parkering ved eldresenter og ved forretning/kontorbygg 50-100 m fra Frikirkens lokaler (retning kirkegården).
- Begravelser foregår fra Ytterøy frikirke, grunnflate ca. 192 m², ca. 70 sitteplasser. Avstand til kirkegården ca. 350 m. Begravelsesprosjekt langs veien mellom Frikirken og kirkegården.
- Ingen driftsbygning.
- Graver
 - tatt i bruk 120 graver.
 - tilgjengelig ca. 50 ledige graver (nylig gjennomført utvidelse).
- Eventuell utvidelse ut over dette kan skje mot sør.
- Grunnforhold: leire.
- Drenering og overvann.
Kirkegården er uten systematisk drenering, men det er påtruffet steingrofter, som ikke har gitt problemer.
Overvann kan gi problemer i vårløsningen og ved mildvær på frosset mark.

Det anbefales å etablere avskjærende åpen grøft vest for den nye del av kirkegården.

Det kunne vært ønskelig med avskjærende grøft nord for kirkegården, men dette er vanskelig å gjennomføre.

- Kirkegårdskart.
Kartet over eldre del synes å være nøyaktig, men bør tegnes opp på stabil folie. For ny del (nylig gjennomført utvidelse) bør det utarbeides gravplan og etableres fastmerker for nøyaktig utmål av graver. Dette bør gjennomføres umiddelbart.
- Spesielle forhold:
Kirkegården disponeres av Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

4.09 Ytterøy kirkegård.

Ytterøy kirke ligger et stykke fra kirkegården.

Motiv fra kirkegården.
Ytterøy kirke til venstre i bakgrunnen.

- Totalareal, ca. 5.910 m².
- Innhegning:
Steingjerde mot fylkesvei (sør) og delvis mot øst (ca. halvparten), for øvrig horisontale bord på jernstolper.
- Parkering:
Plass for 5-6 biler ved utvidelse av fylkesvei ved kirkegården. Plass for ca. 35 biler ved kirka (foran kirkestua). For øvrig plass for ca. 20 biler på parkeringsplass ved barnehage (ca. 200 m fra kirka).
- Begravelser foregår fra Ytterøy kirke, grunnflate ca. 310 m², ca. 300 sitteplasser. Avstand fra kirke til kirkegård ca. 500 m.
Begravelsesprosjeksjon fra kirka til kirkegården, langs fylkesveien.
Toalett i kirkestua, like ved kirka.
- Driftsbygning på eksisterende kirkegård, ca. 30 m², med plass for redskaper og utstyr, samt oppvarmet spiserom/hvilerom. Klargjort men ikke innredet rom for avtrede/vask. Ikke innlagt vann eller avløp.
- Graver
 - tatt i bruk ca. 450 graver
 - tilgjengelig ca. 570 ledige graver innen opparbeidet område.
 Det benyttes ikke dobbel gravdybde.
- Mulighet for utvidelse mot vest, ikke behov i overskuelig framtid.
- Grunnforhold:
Leire.
- Drenering og overvann.
Det er ingen systematisk drenering av kirkegården. Ved graving er det påtruffet eldre steingrøfter med en viss vannføring, men dette har ikke medført problemer.

Overvann gir normalt ingen problemer.

- Kirkegårdskart.
Det er godt og pålitelig kart over kirkegården, kistene synes å være nedsatt med bra nøyaktighet.
Utmåling av nye graver skjer fra pålitelige fastmerker.
- Spesielle forhold.
 - Ved Ytterøy kirke, sørvest for denne, er det en eldre kirkegård som ikke er i bruk. Her finnes en del verdifulle gravminner.
Området stelles som vanlig kirkegård.
Areal ca. 1.600 m².
Innhegning: steingjerde mot fylkesveien (mot sør) og delvis mot vest. For øvrig horisontale bord på trestolper.

4.10 Åsen kirkegård.

Tilsynelatende god orden, men dessverre bare på bakkenivå - .

Før dette nye gravfeltet kan tas i bruk må det foretas systematisk drenering og oppfylling.

- Totalareal: ca. 11.000 m².
- Innhegning: steingjerde mot nord (riksvei) og øst, for øvrig flettverk på trestolper.
- Parkeringsplass: ca. 930 m², ca. 55 biler, på motsatt side av riksvei. I tillegg skjer det parkering langs riksvei. (Ved Åsen Samfunnshus, ca. 500 m gangavstand, er det ca. 2.000 m² parkeringsplass for ca. 120 biler, brukes ikke i denne sammenheng.)
- Åsen kirke, grunnflate 332 m², ca. 400 sitteplasser. (Bårerom i kjeller under sakristi, brukes sjelden.)
- Driftsbygning, ca. grunnflate 48 m², på motsatt side av veien. Det er her toalett og vaskerom for kirkegårdsarbeidere, men ikke spise/hvilerom eller dusj.
- Graver
 - tatt i bruk 1.500 graver
 - tilgjengelig 1.000 graver, hvorav ca. 150 er klargjort til å tas i bruk.
Det benyttes ikke dobbel gravdybde.
- Muligheter for utvidelse mot sør (hvor de lavere partier bør oppfylles). Det bør utarbeides teknisk plan for utvidelsen.
- Grunnforhold: leire med varierende fasthet. Gjennomgående fast og hard leire i toppen. På noen partier hard leire i hele gravedybden (til ca. 1,5 m), mens det andre steder kan være temmelig bløt leire i bunnen. Dette siste vil helt klart være tilfelle for områder som foreslås hevet ved oppfylling.
- Drenering og overvann.
Kirkegården er uten virksom drenering, men det er påtruffet gamle steingrøfter som har gitt problemer ved nedbør.
Overvann gir normalt ingen problemer.

Før de ledige deler av kirkegården tas i bruk, må det foretas systematisk drenering som tilknyttes spillvannskloakk med avløp til renseanlegg.

- Kirkegårdskartet er generelt tvilsomt. Det er behov for oppdatering av kartet, og denne saken må gis høy prioritet.
- Spesielle forhold:
Det foreslås at i alle fall felt D og felt H fredes mot nye gravsettinger inntil det foreligger nøyaktig kart og plan for videre utnyttelse.

5. Kirkegården som kulturminne.

5.01 Kirkegård fredet etter kulturminneloven.

Fra rundskriv T-3/2000 fra Miljøverndepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet siteres:

Alle graver, enkeltvis eller samlet på kirkegård eller annen gravplass, fra middelalderen (inntil år 1537) er fredet i medhold av kulturminneloven § 4. Dette gjelder også kirkegårdens middelalderiske innhegninger, gravminner og andre synlige anlegg. Fredningen gjelder selv om jorden er omrotet ved nye gravlegginger etter middelalderen eller er blitt oppfylt, oppdyrket, gjenbygget m.v.. Også samiske graver og gravplasser eldre enn 100 år er fredet, jf. kulturminnelovens § 4.

Tiltak på middelalderkirkegård og samiske kirkegårder eldre enn 100 år som gravlegginge, oppfyllinger, utvidelser, graving av grøfter, planting av trær, oppføring/endring av bygg, m.v., krever tillatelse fra riksantikvaren etter kulturminnelovens § 8 og må i tillegg vurderes i forhold til gravferdsloven og plan- og bygningsloven. Det samme gjelder for del av middelalderkirkegård og samiske kirkegårder eldre enn 100 år som ellers er i bruk, når det på angjeldende gravfelt ikke er foretatt gravlegginger etter 1945. Har kirkegården vært i kontinuerlig bruk som kirkegård siden middelalderen, kan imidlertid nye gravlegginger i eksisterende graver foretas uten forutgående søknad etter kulturminnelovens § 8. Hvis kirkegården ikke har vært i bruk etter 1945, regnes den ikke å ha vært i kontinuerlig bruk. Middelalderkirkegårder der det ikke er foretatt gravlegginger etter 1945, skal i utgangspunktet bevares urørt.

Som kjent er eksisterende Alstadhaug kirke fra middelalderen. Videre vet vi at det har stått middelalderkirke på nåværende kirkested på Ytterøy, Levanger og Gevik. I tillegg kommer Levanger kirkegård, som sannsynligvis også var i bruk i middelalderen. Med unntak av nåværende kirkegård ved Ytterøy kirke har de nevnte kirkegårder vært i "kontinuerlig bruk" fra middelalderen, dvs. det er foretatt gravlegginger etter 1945.

Forholdet er spesielt interessant for Alstadhaug kirkegård, hvor vi har selve Alvishaugen og en rekke registrerte mindre gravhauger innlemmet som del av kirkegården, alt i samsvar med godkjente planer. Ved eventuell utvidelse nordover (langs fylkesveien), må det tas hensyn til flere registrerte gravhauger. For utvidelser mot sør eller vest kommer vi så vidt vites ikke i konflikt med registrerte fornminner.

5.02 Gravminne fredet etter kulturminneloven.

Fra nevnte rundskriv T-3/2000 siteres videre:

Kirkelig fellesråd har et ansvar for å vurdere om bevaring av enkeltgraver eller deler av kirkegården er aktuelt, og kan etter § 27 i gravferdsforskriften vedta at områder av kirkegården eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares.

Fellesrådet bør se til at det iverksettes sikringstiltak for å sikre at særlig verneverdige gravminner ikke forfaller/fornings.

Gravminner i kirkegårdens eie som er eldre enn 60 år og yngre enn fra 1536, skal ikke flyttes eller fjernes før vedkommende fylkeskommune/samisk kulturminneråd har hatt anledning til å uttale seg.

Vedtaksfredning etter kulturminneloven kan være aktuelt i særskilte tilfeller der gravminnet representerer særlige kulturhistoriske verdier.

Gravminner fra middelalderen og samiske gravminner eldre enn 100 år er fredet i medhold av kulturminnelovens § 4. Tiltak som flytting, forandring, tildekking eller andre tiltak som nevnt i kulturminnelovens § 3, krever dispensasjon etter kulturminnelovens § 8.

Ved Ytterøy kirke finnes gravminner over engelske borgere i forbindelse med gruvesamfunnet.

Gamle gravminner på Åsen kirkegård.

Herunder hviler Støvet af - -
(Alstadhaug)

Gravminnet i forgrunnen bør vurderes.
(Alstadhaug)

På alle kirkegårdene i kommunen finnes det enkelte gravminner som kommer inn under bestemmelsene. Disse bør registreres, beskrives og stedfestes på kart.

6. Beregning av kapasitet og behov for utvidelser.

6.01 Innledende merknader.

Det er foretatt en forenklet beregning av kirkegårdenes kapasitet og behov for utvidelser. Selv om det finnes retningslinjer for mer nøyaktige beregninger (ref. F), er det så mange usikre momenter som gjør at konklusjonene likevel bare vil bli veiledende.

Det gjør ikke saken bedre at usikkerhetene er særlig knytta til de to sentrale kirkegårdene Alstadhaug og Levanger. I disse to sognene forventes det økning i folketallet, men veksten avhenger bl.a. av det som skjer rundt Norske Skog.

6.02 Forutsetninger for beregningene.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn:

- Folketallet er basert på siste folketelling, angitt for hver enkelt tellekrets (tabell 6.03.1 og 6.03.2).
- Grense for enkelte tellekretser på Nesset faller ikke nøyaktig sammen med grensen mellom Alstadhaug og Levanger sogn.
- Det er ikke tatt hensyn til forventet tilflytting, da det er store usikkerheter i den sammenheng. Tilflyttingen vil stort sett bestå av yngre mennesker med lav dødsrate. Over tid vil dette jevne seg ut.
- Kolonnen ”årlige dødsfall” er gjennomsnittstall for antall gravsettinger på kirkegården i tiårsperioden 1991-2000 (tabell 6.03.3).
- Andelen kremasjoner er i dag så lav at den ikke er tatt med i beregningene. Andelen er størst i Levanger sogn (ca. 10 %).
- Antall gravsettinger i perioden 1991-2000 på Alstadhaug og Levanger kirkegårder i de senere år er ikke helt ut representative i forhold til sognets folketall og aldersfordeling. Tallene omfatter samtlige gravsettinger, selv om avdøde var bosatt i annet kirkesogn eller kommune. Faktorer ut over sognegrenser har påvirket valg av gravsted, noe som påvirker tallene.
- Etter gravferdsloven (ref. B) skal det i en kommune alltid være ledige graver for minst 3 % av kommunens folketall. I kolonnen ”krav om gravplass” i tabell 6.03.4 er dette beregnet for de enkelte sogn, selv om lovens bokstav gjelder for kommunen sett under ett. I tabell 6.03.5 er kravet beregnet på bakgrunn av grenser for foreslått ”gravferdssogn”.
- Tallene i kolonne ”mulig gjenbruk” er beregnet etter gjennomsnittlig omløpstid på 70 år, dvs. beregnet ut fra antall gravplasser som er i bruk dividert med 70.
- ”Behov for nye graver” blir differensen mellom ”årlige dødsfall” og ”mulig gjenbruk”.
- I dobbeltkolonnen ”årstall for utvidelse” er årstallet beregnet ut fra at det også ved utvidelsestidspunktet skal være ledig plass for 3 % av sognets folketall.
- Årstallene for ”uten gjenbruk” er beregnet på grunnlag av ledige graver (fratrasket 3 % av sognets folketall) og dividert med årlig antall dødsfall.
- Årstallene for ”med gjenbruk” er tilsvarende beregnet på grunnlag av ledige graver dividert med årlig antall dødsfall minus tallet for ”mulig gjenbruk”.

Som nevnt er det mange usikre faktorer knytta til de enkelte forutsetninger. Men tallene kan likevel legges til grunn for arealplaner, teknisk planlegging og økonomi.

6.03 Tabeller.

Tabell 6.03.1 Sognvis folketall etter dagens sognegrenser (basert på folketall i tellekretser).

Sogn	Tellekrets	Folketall	Sogn	Tellekrets	Folketall
Alstadhaug		4.340	Levanger		9.297
	0105 Veske	211		0101 Staup	640
	0106 Alstadhaug	457		0102 Bamberg	825
	0107 Nossum	208		0103 Gjemble	1.324
	0109 Bjørklia	18		0104 Kjønsstad	172
	0201 Eggen	246		0108 Momarka	1.033
	0202 Småland	340		0110 Høgberget	117
	0203 Holan	326		0501 Østborg	474
	0204 Skogn sentr.	384		0502 Haugskott	322
	0205 Mønsterhaug	951		0503 Rinnan	175
	0206 Holåsen	0		0506 Munkeby	334
	0207 Høyslo	131		0507 Matberg	183
	0304 Voll	441		0508 Tingstad	209
	0305 Lynvatnet	140		0601 Røstad	133
	0306 Ronglan	218		0602 Ulve	507
	0307 Tuv	269		0603 Bruborg	626
				0604 Brusve	998
Ekne		753		0605 Geite	409
	0308 Skarås	237		0701 Lev. Sentrum	641
	0309 Gustad	357		0702 Lillemarksbk.	175
	0310 Vestrum	159			
			Åsen		1.661
Markabygda		433		0401 Gullberget	272
	0301 Stormo	67		0402 Mossing	125
	0302 Bjørkenget	45		0403 Fossing	409
	0303 Markabygda	321		0404 Grenne	191
				0405 Vordal	125
Ytterøy		504		0406 Åsenfjord	214
	0801 Øvre	126		0407 Leangen	108
	0802 Jørstad	310		0408 Skjesol	217
	0803 Grav	68			
			Okkenhaug		489
				0504 Munkrøstad	252
Ikke oppgitt bopel		24		0505 Buran	237
Sum folketall hele kommunen					17.501

Tabell 6.03.2 Alternativt befolkningsoppland for Alstadhaug og Levanger kirkegårder (hele Nesset + Momarka og Høgberget sogner gravferdsmessig til Alstadhaug).

Sogn	Tellekrets	Folketall	Sogn	Tellekrets	Folketall
Alstadhaug		8.451	Levanger		5.186
	0101 Staup	640		0501 Østborg	474
	0102 Bamberg	825		0502 Haugskott	322
	0103 Gjemble	1.324		0503 Rinnan	175
	0104 Kjønsstad	172		0506 Munkeby	334
	0105 Veske	211		0507 Matberg	183
	0106 Alstadhaug	457		0508 Tingstad	209
	0107 Nossum	208		0601 Røstad	133
	0108 Momarka	1.033		0602 Ulve	507
	0109 Bjørklia	18		0603 Bruborg	626
	0110 Høgberget	117		0604 Brusve	998
	0201 Eggen	246		0605 Geite	409
	0202 Småland	340		0701 Levaanger sentr.	641
	0203 Holan	326		0702 Lillemarksb.	175
	0204 Skogn sentr.	384			
	0205 Mønsterhaug	951			
	0206 Holåsen	0			
	0304 Voll	441			
	0305 Lynvatnet	140			
	0306 Ronglan	218			
	0307 Tuv	269			

Tabell 6.03.3 Gravferder 1991-2000.

Kirkegård	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Sum
Alstadhaug	44	54	50	44	60	43	39	59	54	54	501
Ekne	2	6	6	7	8	6	2	5	6	8	56
Gevik	3	3	2	-	2	3	3	1	7	2	25
Levanger	69	63	64	76	48	67	59	68	70	84	668
Markabygda	4	6	10	4	4	5	5	4	8	5	55
Nøvik	2	2	1	1	-	-	1	1	1	1	10
Okkenhaug	8	9	4	1	4	4	5	5	3	4	47
Ytterøy	6	7	8	11	7	6	9	5	7	4	70
Åsen	20	29	34	21	22	23	28	24	26	28	255
Sum	158	179	179	165	155	157	151	172	182	190	1.687

Tabell 6.03.4 Beregnet behov for utvidelser, dagens sognegrenser.

Sogn	Folketall	Årlige dødsfall	Lovens krav om gravplass	Ubrukte graver 2001	Mulig gjenbruk pr. år	Behov nye graver pr. år	Årstall for utvidelse	
							uten gj.brug	med gj.brug
Alstadhaug	4.340	51	135	400	27	24	2007	2015
Ekne	753	5	23	210	6	-	2040	-
Levanger	9.297	67	279	380	35	32	2003	2010
Markabygda	433	5	13	10	5	-	2003	-
Okkenhaug	489	6	15	140	3	3	2020	2040
Ytterøy	504	7	15	570	6	1	2080	-
Åsen	1661	26	50	150	21	5	2006	2030

Tabell 6.03.5 Beregnet behov for utvidelser, endrete grenser (hele Nesset + Momarka og Høgberget sogner gravferdsmessig til Alstadhaug).

Sogn	Folketall	Årlige dødsfall	Lovens krav om gravplass	Ubrukte graver 2001	Mulig gjenbruk pr. år	Behov nye graver pr. år	Årstall for utvidelse	
							uten gj.brug	med gj.brug
Alstadhaug	8.451	73	254	400	27	46	2005	2008
Levanger	5.186	45	156	380	35	10	2008	2035

6.04 Drøfting av tabellene.

Det er vanskelig å spå, især om framtida!

6.04.1 Befolkningsprognose.

Prognosene for folketall vil være et betydelig usikkerhetsmoment.

Folketallet i Levanger kommune har i de senere år hatt en liten men jevn tilvekst.

Dette kan bli endret radikalt ved etablering av varmekraftverk med de ringvirkninger dette kan medføre. Dette kan bety at folketallet gjennom tilflytting kan øke sterkt i Alstadhaug og Levanger sogn, med noen ringvirkninger spesielt for Ekne og Åsen.

Veksten er imidlertid uforutsigbar.

Tilflyttingen vil særlig bestå av yngre mennesker, dvs. med lavere dødsrater enn gjennomsnittet. Men over tid vil dette jevne seg ut.

Det er i tabellene ikke tatt hensyn til endringer i folketallet. Men konsekvensen av økt tilflytting vil være at tidsrammer for nødvendige utvidelser av kirkegårdene over noe tid vil rykke nærmere.

6.04.2 Gjenbruk av graver.

I tabellenes kolonner er det forutsatt gjenbruk på alle kirkegårder etter gjennomsnittlig 70 år, dvs. 10 år etter maksimal fredningstid ved forlenget bygsel. Det er usikkert om dette er gjennomførbart, men det bør være en målsetting spesielt for de sentrale kirkegårder.

Ved gjennomgang av gravprotokollene for Alstadhaug og Levanger ser vi at det er et flertall eldre graver som er frigjort og kan tas i bruk på nytt. Det er i beregningene ikke tatt hensyn til dette.

Forutsetningene for gjenbruk av eldre graver er imidlertid at det foreligger pålitelige kart med tilhørende fastmerker. Dette er ikke tilfelle for Alstadhaug, Gevik og Åsen kirkegårder. Pålitelig kartverk er et ufravikelig krav ved gjenbruk av eldre graver.

6.04.3 Dobbel gravdybde, kremasjoner.

I tabellene som viser behov for utvidelser er det ikke tatt hensyn til mulige innvinninger ved bruk av dobbel gravdybde eller kremasjoner. Ved utvidelse av Alstadhaug kirkegård bør det vurderes å legge til rette for dobbel gravdybde. Kirkegårdens kapasitet kan dermed økes betydelig, men neppe mer enn 30-40 %.

6.04.4. Kremasjon og urnegraver.

Den beste form for gjenbruk og utnyttelse av familiegravsteder skjer gjennom kremasjon og nedsetting av askeurner, hvorved kapasiteten for tidligere kistegraver blir flerdoblet. Men også for nye graver er kremasjon et alternativ som burde bli mer brukt, bl.a. av følgende grunner:

- Nye gravsteder for askeurner krever bare halvparten så stor plass som kistegrav, og det kan settes ned inntil 4 askeurner på samme gravsted i fredningsperioden (20 år). Deretter kan det settes ned ytterligere urner etter hvert som fredningstiden utløper.
- Bisettelsen skjer vanligvis i kirka, hvor seremonien avsluttes. Vær- og føreforhold blir derved av underordnet betydning.
- Selve urnenedsettingen skjer praktisk talt alltid i sommerhalvåret, med de nærmest pårørende samlet til intimt minnesamvær.

6.04.5 Tilhørighet.

Gjennom alle år har den opprinnelige bosetting på Nesset hatt sin tilhørighet til Alstadhaug. Samtidig har store deler av boligområdene praktisert tilknytting til Levanger kirke, selv om de formelt sognet til Alstadhaug. Dette har ført til at det på Levanger kirkegård er gravsatt en del døde fra boligområdene på Nesset, med reservert plass for igjenlevende. I det videre må vi selvsagt ta hensyn til etablerte forhold.

Prognosene viser at det må foretas en streng vurdering om framtidig praksis. Uten dette vil vi oppleve at problemene blir enda vanskeligere og rykker nærmere i tid.

6.04.6 Verdien av tabellene.

De store usikkerhetene ved tallgrunlaget gjør at tabellenes konklusjoner kun må oppfattes som veiledende. Men de viser helt klart at Levanger kirkegård har så begrenset kapasitet at det må gjennomføres inngripende tiltak, jfr. pkt. 8.03.

For Alstadhaug kirkegård vil det i nær framtid bli behov for utvidelser. Tidspunktet er avhengig av den tiltaksplan som settes inn i forbindelse med Levanger kirkegård (tabell 6.03.4 og 6.03.5).

For de øvrige kirkegårder er det uproblematisk med utvidelser der det er behov for det.

7. Generelt om nye kirkegårder.

7.01 Krav til område for kirkegård.

Ettersom det stilles spesielle krav til areal for kirkegårder er det et fåtall områder som er egnet til formålet:

- beliggenhet i forhold til området den skal betjene
- hensiktsmessig atkomst og parkering
- jordart (helst sand/grus)
- tilstrekkelig dybde til fjell
- terrenghelling (ikke for bratt)
- grunnvannsnivå (må eventuelt kunne senkes)
- overvann (må avskjæres hvis nødvendig)
- naboforhold
- uten støykilder av betydning i nabolaget

Det kan nesten virke paradoksalt at loven ikke stiller krav om at det må etableres bygning for begravelsesseremonier i direkte tilknytting til kirkegården.

Ved utvidelse av eksisterende kirkegårder må kravene foran oppfylles på best mulig vis, selv om utgangspunktet ikke alltid er det beste.

7.02 Planlegging.

Opprettelse av ny kirkegård er et omfattende prosjekt som krever omhyggelig planlegging i mange instanser. Før det gjøres vedtak om plassering av ny kirkegård må det gjøres forundersøkelser som dokumenterer at kravene under pkt. 7.01 kan tilfredsstilles og innen forsvarlige økonomiske rammer. Undersøkelsen må også ta standpunkt til om det på kort eller lang sikt vil bli behov for etablering av rom for gravferdsesseremoni i tilknytting til kirkegården.

7.03. Kostnader med tekniske tiltak.

Kostnadene med etablering av kirkegård er i hovedsak knytta til følgende:

- atkomst og parkering
- drenering
- bortledning av overvann
- vannforsyning
- eventuelt gjennomgraving for å fjerne store steiner
- landskapsmessig utforming
- opparbeidelse av interne atkomstveier
- såing og beplantning
- innhegning
- driftsbygning med plass for maskiner og utstyr, rom for driftspersonell og avtrede for besøkende.

Med unntak av avtrede for besøkende er alt dette forhold som er nødvendig i henhold til lover og forskrifter.

8. Strategisk plan.

8.01. Eksisterende kirkegårder.

Gravplan (gravstedskart):

- Behovet for oppdatering og kostnadene med ny kartlegging vurderes for hvert enkelt gravfelt på alle kirkegårder.
- Oppdateringen begrunner prioritering, tidsaspekt og budsjett for utarbeidelse av endret plan. Dette er særlig påkrevet for utnyttelse av eldre deler av Alstadhaug kirkegård.
- Anleggsmessige tiltak kostnadsregnes, føres i budsjett og gjennomføres.
- På gravstedskartet (enten det er gammelt eller nytt) avmerkes alle kistegraver i perioden 1957-1975 som ”plastgraver”.

8.02 Utnyttelse av eksisterende kirkegårder:

- For eldre del av Levanger kirkegård foreslås det å benytte eksisterende plan med gravbredde 1,10 m. Dette er mulig fordi gravsettingene er utført med stor presisjon.
- Kirkevergen fører aktiv kontroll med kirkegårdskartoteket, med sikte på gjenbruk av graver etter utgått fredningstid og hvor det ikke er forlenget bygsling.
- Forholdet med ”plastgraver” vies spesiell oppmerksomhet.
- Kirkegårdskartoteket gir grunnlag for informasjon om gjenbruk av familiegravsteder etter fredningstidens utløp, og om mulighetene for nedsetting av askeurner.
- Nye familiegravsteder begrenses normalt til frigrav + eventuell plass for gjenlevende partner hvis det ikke benyttes dobbel gravdybde. Det gis informasjon om gjenbruk og nedsetting av askeurner som i foranstående punkt.
- På bakgrunn av oppdatert gravstedskart foretas en vurdering av om enkelte gravfelt eller deler av kirkegården må båndlegges mot nye gravsettinger (med bestemte unntak) i 20 år. Samtidig med båndleggingen legges det opp en plan for hva som skal skje etter denne perioden.
- Det gis generell informasjon om kremasjon som et godt alternativ.

8.03. Spesielt om Levanger kirkegård:

- De som ikke har direkte tilknytting til Levanger sentrum eller ikke har etablert familiegravsted her, bør påvirkes til å vurdere Okkenhaug eller Alstadhaug som alternativ.
- For beboere på Levangerneset, Momarka og Høgberget bør det henvises til Alstadhaug som hovedalternativ. Unntak gjøres for lengstlevende der ektefellen er gravlagt på Levanger kirkegård, eller ved urnenedsetting på etablert familiegravsted.
- Det gis informasjon om utnyttelse av etablerte familiegravsteder, ved gjenbruk og eventuelt nedsetting av askeurner.
- For utenbygdsboende som ønsker gravsetting i Levanger, bør Okkenhaug eller Alstadhaug være hovedalternativ. Det gjøres unntak for askeurner på etablerte familiegravsteder.

8.04. Utvidelse av kirkegårder.

- Hovedplanen viser til mulige utvidelser for de fleste kirkegårder. Disse områdene må sikres mot annen bruk, enten gjennom reguleringsplan eller kommuneplan. Arbeidet med dette tas opp straks.
- Behovsanalyser i hovedplanen viser antatt tidsperspektiv for aktuelle utvidelser (tabell 6.03.4 og 6.03.5).

- Erfaringsvis vil det ta 3-5 år å gjennomføre utvidelser fra oppstart av planarbeid til nytt område kan tas i bruk.
- Tidsplan for *igangsetting* av planarbeid blir da:
 - Markabygda 2002
 - Alstadhaug 2002
 - Åsen 2003For de øvrige kirkegårder ligger eventuelle utvidelser lenger fram i tid.
- Kirkelig fellestråd har i første omgang ansvar for å utarbeide budsjett for faglig utarbeidelse av plan, og ta opp dette med kommunen. Saken bør være vedlagt foreløpig kostnadstall og tid for gjennomføringen, slik at kommunen kan innarbeide dette i økonomiplan/langtidsbudsjett.
- Fellestrådet sørger i tide for å utarbeide plan som inneholder kostnadsoverslag/anleggsbudsjett for gjennomføringen, slik at kommunen kan innarbeide dette i sitt budsjett for anleggsåret.

8.05. Etablering av ny kirkegård.

- Kirkelig fellestråd gir kommunestyret sin anbefaling om at det ikke er nødvendig eller ønskelig å etablere ny kirkegård for Levanger sogn.
- Hovedplanen viser til hvordan Levanger kirkegård kan utnyttes for de som bor i nærområdet (tidligere Levanger menighet unntatt Momarka og Høgberget). Boligområdene på Nesset foreslås lagt til Alstadhaug, med unntak for de som har etablert familiegravsted på Levanger.

9. Utnyttelse av eksisterende kirkegårder.

9.01 Generelle betraktninger.

Tilrettelegging av nye gravfelt krever omhyggelig planlegging. Gjennomføringen er ressurskrevende, også når det dreier seg om utvidelser. Derfor er det viktig å utnytte eksisterende kirkegårder på en god måte, både av hensyn til økonomi og forbruk av areal. Det forutsettes at hovedplanen legger opp til en strategi for dette.

9.02 Kart og terreng.

Utnyttelse av eksisterende kirkegårder er ikke alltid like enkelt. Blant annet skal det for alle kirkegårder finnes gravplan og kronologisk register. Det er likevel en kjensgjerning at kart og protokoll ikke alltid stemmer over ens med terrenget. Dette er et generelt forhold, og er ikke spesielt for kirkegårder i vår kommune.

Problemstillingen kan variere fra bagateller til store dimensjoner. Derfor er det viktig å få kartlagt situasjonen i detalj, med sikte på en strategi for å rette opp forholdet der det er nødvendig. Fortsatt bruk uten strategisk plan kan i ettertid vise seg å være for kortsiktig.

Ved gjenbruk av kirkegårder er det en ubetinget forutsetning at det foreligger pålitelig kart. For kirkegårder som ikke har pålitelig kart, må utarbeidelse av dette gis høy prioritet.

9.03 Midlertidig fredning mot nye gravsetninger.

For mange tilfeller vil det være nødvendig å foreta endring av plan for enkelte gravfelt eller hele kirkegården. Framgangsmåten er beskrevet i ref. F. Endring av gravplan er arbeidskrevende, og krever mye av både informasjon og omtanke.

Forholdet må tas opp til inngående vurdering gjennom detaljplan. Teoretisk er det enklest å ta det aktuelle gravfeltet midlertidig ut av bruk, med sikte på å gjenoppta bruken med forskriftsmessige gravmål etter utløpt fredningstid. Dette er en løsning som er anbefalt i ref. F. Eksempel på dette finner vi i Markabygda, hvor et eldre felt nord for kirka allerede neste år bør klargjøres for å bli tatt i bruk på nytt etter helt ny plan.

Det vises også til et gravfelt ved Alstadhaug, hvor det i 1992 ble gjort slikt vedtak:

Gravfelt B, fra grav nr. 1 til og med grav nr. 221, tas ut av bruk til ordinær kistebegravelse for en tidsperiode på 20 år. Det gjøres unntak for ektefeller etter de som allerede er gravlagt i feltet, slik at de i sin tid kan gravlegges der. For øvrig kan feltet nyttes til nedsetting av askeurner.

Dette vedtaket må følges opp av en plan for hva som skal skje etter 2012!

I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å heve terrenget gjennom oppfylling, på en måte å praktisere ”dobbel gravdybde”. Like fullt kreves det planbasert revisjon av etablerte forhold.

Uansett vil vi møte følelsesmessige forhold som ikke kan overses:

- hva hvis det er avsatt plass for lengstlevende ektefelle/samboer, og denne ikke kan gravsettes som forutsatt?
- hvordan reagerer pårørende på nødvendig flytting av gravminner for at de skal innpasses i revidert plan?
- det er ikke alle som godtar alternativet med kremasjon.

Her er det i sannhet behov for mye god og framfor alt varlig informasjon!

10. Nærmere om Levanger kirkegård.

10.01 Generelt.

For de fleste kirkegårder vil det være uproblematisk å foreta utvidelser. For flere kirkegårder viser for øvrig beregningene i tabell 6.03.4 at det ikke er behov for utvidelser i overskuelig framtid.

Problemene kan i hovedsak knyttes til forholdene ved Levanger kirkegård. Her er det påviselig for lite plass i forhold til sognets folketall, og ingen mulighet for utvidelser av betydning. På grunn av de nye boligområdene Momarka og Høgberget var folketallet i tidligere Levanger sogn i sterk vekst. I tillegg kommer at boligområdene på Nesset ble lagt til Levanger sogn ved den nylige revisjon av sognegrensene.

10.02 Alternativer.

Teoretisk kan vi sette opp følgende hovedalternativer:

- Utvidelser av nåværende plan.
- Etablering av ny kirkegård i tillegg utenfor bykjernen.
- Redusere bruken av nåværende kirkegård.

10.02.1 Utvidelser ut over nåværende reguleringsplan.

Kirkegårdsutvidelsen i 1971 var basert på en reguleringsplan som forutsatte at hele kvartalet Kirkegata-Tordenskiolds gate-Jernbanegata ble disponert til kirkegård (vist i ref. H). Denne reguleringen er senere endret (ref. G) ved at 3 eksisterende boliger mot Tordenskiolds gate (jfr. bilde) ble tilbakeregulert til boligformål. En bolig mot Jernbanegata er fortsatt regulert til kirkegårdsformål (bilde).

Tomta for boligen på bildet er regulert til kirkegård

- mens tomtearealet for disse boligene er tilbakeregulert fra kirkegård til boligformål.

Selvsagt er det mulig å foreta en omregulering til tidligere plan, men like fullt må vi innse at også dette vil gi begrenset areal, som krever restriktive tiltak for å unngå kapasitetsproblemer. En slik utvidelse vil bare bety en relativt kortvarig utsettelse av tiltakene som likevel må settes i verk.

10.02.2 Etablering av ny kirkegård utenfor bykjernen.

Forut for kirkegårdsutvidelsen i 1971 ble det gjennomført en omfattende vurdering av mulige alternativer. Av de beskrevne alternativer står vi igjen med to tenkelige:

- Øvre Røstad, med Staten som grunneier.
- et område ved Hegle, privat grunneier.

Et arbeidsutvalg nedsatt av Kirkelig fellesråd konkluderer med at det ikke er behov for å etablere ny kirkegård for Levanger sogn. I stedet foreslår utvalget å benytte

Alstadhaug som ”hovedkirkegård for kommunen”. Hovedplanen foretar derfor ikke videre utredninger om ny kirkegård for Levanger sogn..

10.02.3 Redusere bruken av nåværende kirkegård.

Konsekvensen av å benytte Alstadhaug som hovedkirkegård blir todelt:

- det må legges opp til hensiktsmessig bruk av Levanger kirkegård.
- tidsramme for utvidelser av Alstadhaug kirkegård rykker nærmere.

10.03 Spesielle forhold ved Levanger kirkegård.

10.03.1 Generelt.

Kirkegården kan deles i en eldre del, og en utvidelse gjennomført i 1971 og senere utvidelser på 1980-tallet.

Både på gammel og ny kirkegård praktiseres det dobbel gravdybde der forholdene ligger til rette for det.

Gjennomgående er det god overensstemmelse mellom kart, gravprotokoll og terreng. Dette gjelder også for de eldre deler av kirkegården (unntak: jfr. pkt. 10.03.3).

På den eldste del av kirkegården er det kartlagt i alt 2.200 graver. Ved utvidelsen i 1971 ble det opparbeidet 385 plasser for kistegraver + urnelund for 66 graver (inntil 4 urner pr. grav). Utvidelsene i 1988 omfatter 380 graver, ingen av disse er tatt i bruk. Området som er regulert til kirkegård men ikke tatt i bruk (bolig mot Jernbanegt.) gir rom for ca. 100 graver i tillegg.

10.03.2 Gravstørrelsen.

På den eldre del av kirkegården (før utvidelsen i 1971) er gravstørrelsen gjennomgående 2,5 x 1,1 m. Gravbredden er snever, men dette har til vanlig gått bra ettersom utmål av graver og nedsetting av kister gjennom mange år er utført med god nøyaktighet (med det unntak som er nevnt under pkt. 10.03.3).

For de nyere deler av kirkegården er gravstørrelsen 2,5 x 1,25 m, noe som oppfyller forskriftens minstekrav.

10.03.3 Forskyving av enkeltgraver.

Innen ett gravfelt er det påvist ca. 10 gravsettinger som er mer eller mindre forskjøvet. Dermed ligger det an til konflikt med nabogravene, som ikke kan røres i fredningstiden. Forholdet er godt kartlagt og beskrevet og med rimelig forklaring av årsaken. Det er nå gått såpass lang tid siden siste gravsetting av denne kategori, at problemet er i ferd med å løse seg. Men saken viser at det er all grunn til å være svært så nøyaktig og påpasselig ved bruk av de eldre deler av kirkegården.

10.03.4 Framtidig bruk av kirkegårdens eldre deler.

Etter forskriftene er minstemålet for kistegrav på nye kirkegårder satt til 3,0 x 1,5 m, for kirkegård anlagt før 1997 er minstekravet 2,4 x 1,2 m. Det blir da et spørsmål om hva vi skal gjøre med de gamle gravfeltene, som etter eksisterende plan ikke tilfredsstiller forskriftenes krav.

I utgangspunktet vil fortsatt bruk av eldre del etter nåværende gravplan være i strid med forskriftens krav om gravbredde. Alternativet er å foreta fredning mot nye gravsettinger i en lang periode, for deretter å ta feltet i bruk etter revidert plan.

Dette vil være en langsiktig prosess, som dessuten vil være problematisk rent følelsesmessig.

- Det må gjøres unntak for ektefelle/samboer etter de som allerede er gravlagt i feltet, noe som kan strekke seg over betydelig tid.
- Pårørendes har krav på forlenget bygsling i inntil 60 år etter siste gravsetting.

Kirkegården vil i fredningsperioden miste muligheten for gjenbruk av eldre graver (ca. 30 graver pr. år). De nyere deler av kirkegården vil derved fylles raskt.

Hovedplanen konstaterer at problemene med 1,10 m gravbredde er små på denne kirkegården, på grunn av at det gjennom alle år er praktisert en nøyaktig nedsetting av kister.

Ut fra foranstående anbefales det ikke å endre nåværende gravplan for de eldre deler av kirkegården.

10.04. Framtidig bruk av Levanger kirkegård.

Mange hensyn tilsier at det er viktig å begrense bruken av Levanger kirkegård. Denne kirkegården bør beholdes nærmiljøet og de som kan benytte etablerte familiegravsteder. Gjennom kremasjon kan både familiegravsted og enkeltgraver i familien utnyttes optimalt.

Gjennom alle år har den opprinnelige bosetting på Nesset hatt sin tilhørighet til Alstadhaug. Samtidig har store deler av boligområdene praktisert tilknytting til Levanger kirke, selv om de formelt sognet til Alstadhaug. Dette har ført til at det på Levanger kirkegård er gravsatt en del døde fra Nesset, med reservert plass for gjenlevende. I det videre må vi selvsagt ta hensyn til etablerte forhold. Men prognosene viser at det må foretas en streng vurdering om framtidig praksis.

For øvrig bør sognets innbyggere påvirkes til å benytte andre kirkegårder. Dette gjelder spesielt for hele Levangernesset og for boligområdene Momarka og Høgberget.

Normalt bør det ikke etableres nytt familiegravsted ut over frigrav + festegrav for gjenlevende partner. Ved dobbel gravdybde bør det bare unntaksvis gis adgang til feste av grav ved siden.

Av og til skjer det at utflyttede levangerborgere eller deres pårørende ønsker gravsetting i Levanger. Hvis det ikke dreier seg om utnytting av etablert familiegravsted, bør gravsetting av utenbygdsboende fortrinnsvis skje på alternative kirkegårder. Etersom "frigrav" bare gjelder for kommunens innbyggere, kan det i alle fall kreves avgift.

11. Om utvidelse av Alstadhaug kirkegård.

11.01 Behov for utvidelse.

Nåværende Alstadhaug kirkegård vil i løpet av få år nå sin kapasitetsgrense (tabell 6.03.4 og 6.03.5), men det er nærmest ubegrensede muligheter for utvidelser.

Under henvisning til pkt. 5 må utvidelse av Alstadhaug kirkegård ses i sammenheng med det faktum at Levanger kirkegård har sterkt begrenset kapasitet, og at kirkelig fellesråd i den forbindelse har konkludert med at Alstadhaug kirkegård bør bli hovedkirkegård for Levanger kommune.

Reelt kan vi tolke dette dit hen at det neppe blir begrensninger i bruken av de øvrige kirkegårder, begrensningene vil alene gjelde Levanger kirkegård. Vi kan gjerne si det som at Alstadhaug kirkegård vil danne avlastning for Levanger kirkegård.

11.02 Landskapsmessig vurdering.

11.02.1 Generelt.

Alstadhaug har helt fra forhistorisk tid vært et kultsted, og sammenhengende kirkested fra kristendommen ble innført og fram til i dag. Kirka og kirkegården, sammen med Alfshaugen (Alvishaugen/Olvishaugen) og andre gravhauger, amместua og prestegården danner et felles sentrum som samlingssted og knutepunkt for lokalbefolkningen. Alle disse elementene henger sammen, og må vurderes som én enhet.

Ammestua og Alfshaugen er godt innpasset i kirkegårdsmiljøet.

Ammestua sett fra parkeringsplassen.

I forbindelse med Kommunedelplan Skogn er det utarbeidet en landskapsanalyse av Alstadhaugområdet (ref. N). Her er det spesielt pekt på at området er sårbart for landskapsinngrep.

I etterfølgende pkt. 11.02.2 og 11.02.3 er det med små typer referert sitater fra foran nevnte landskapsanalyse.

Ved utarbeidelse av høringsutkastet for hovedplan for kirkegårder ble det ikke foretatt nyvurdering eller overprøving av argumentene i landskapsanalysen. Etter kommunestyrets høringsuttalelse og fellesrådets etterfølgende vedtak er det utarbeidet idéskisser som viser at det landskapsmessig ikke er tungtveiende argumenter mot alternativet.

11.02.2 Truslene mot Alstadhaugområdets landskap.

- At anlegg, infrastruktur og bebyggelse som ikke hører jordbrukslandskapet til blir etablert i området. Dette gjelder uansett type bebyggelse, selv om det er verre med tung

næringsbebyggelse enn et lite avgrenset boligfelt. Med anlegg og infrastruktur kan i denne sammenheng nevnes: massetak, deponier, kraftlinjer og nye veier.

- At elementer som i dag ”krydrer” landskapet og øker dets opplevelsesverdi forsvinner.

11.02.3 Fylkesvei 119 forbi kirkegården.

Det er reist spørsmål om fylkesvegen mellom Levangernesset og E6 ved Korsbakken bør legges om som følge av konflikter mellom biltrafikken og eksisterende og planlagte virksomheter i kulturmiljøet på Alstadhaug.

Fylkesveg 119 er både en adkomstveg til kirken/kirkegården og en viktig gjennomfartsåre. En frykter at en forventet generell økning i trafikken sammen med økt virksomhet på Alstadhaug som følge av en evt. etablering av et kirke- og kultursenter ytterligere vil forverre dagens trafikk situasjon.

Det er derfor i skisseprosjekt for kirke- og kultursenteret foreslått å stenge nåværende veg til Alstadhaug gjennom alléen fra sør for biltrafikk, og kun beholde biladkomsten nordfra. Dette forutsetter at det bygges en ny veg mellom Levangernesset og Korsbakken/Gråmyra øst for Alstadhaug, og at Alstadhaug knyttes til denne et sted nord for kirken.

Vi mener at både av hensyn til landskapet og av andre miljømessige årsaker bør en avlastende ny veg ikke bygges:

- En ny veg i Alstadhaugs nærområde vil være et nytt betydelig landskapsinngrep og er derfor i utgangspunktet uønsket.
- De fleste som opplever det verdifulle kulturmiljøet på Alstadhaug gjør det på sin ferd gjennom området med bil. Ved å lede trafikken utenom, vil færre oppleve Alstadhaugmiljøet på nært hold. Dette gjelder så vel daglige brukere av området som tilreisende turister.
- På grunn av kirkens perifere plassering i forhold til de fleste innbyggere i Skogn prestegjeld, vil bare et lite mindretall av befolkningen få glede av en bilfri adkomst for myke trafikanter gjennom alléen sørfra. De aller fleste som har ærend på Alstadhaug vil komme til stedet med bil. Å komme til kirken ”bakvegen” i stedet for gjennom den flotte bjørkalléen som flankerer oldtidsvegen fra sør vil sterkt redusere denne opplevelsen for flertallet av de besøkende, som vil komme sørfra
- Vegens geometri forbi kirken med sterk stigning og kurve innbyr ikke til høy hastighet. Det er nå anlagt et opphøyd gangfelt ved kirken som ytterligere bidrar til en reduksjon av farten. Ved en gjennomgripende opprusting av vegen, kirkeplassen, adkomstsonene og parkeringen ved kirken, vil en kunne skape et trygt miljø for alle trafikanter selv om en fortsatt vil ha gjennomgangstrafikk forbi kirken. Andre miljøtiltak i området vil også kunne bidra til en fysisk og visuell opprydding i trafikk situasjonen.

11.02.4. Krematorium.

Spørsmålet om felles krematorium for distriktet Levanger-Steinkjer må vurderes særskilt.

Et krematorium vil kreve betydelig plass og medfører et bygningsvolum som vil være et fremmedelement i det unike kulturlandskapet rundt Alstadhaug kirke. Hovedplanen utelukker derfor bygging av krematorium her.

11.03. Mulige utvidelser.

Teoretisk kan Alstadhaug kirkegård utvides (nærmest ubegrenset) i alle retninger.

11.03.1 Utvidelse mot øst.

Alternativet er beskrevet nærmere under pkt. 11.05.

Utvidelse mot øst forutsetter omlegging av fylkesvei 119, med atkomst til kirka fra øst. Nåværende kjørevei forbi kirkeområdet legges ned. Ved omlegging av fylkesveien – slik som illustrert på kart og bilder, oppnås samtidig at kommunens resterende industriareal ved Gråmyra får veiforbindelse. (Området er nå uten atkomst av hensyn til framtidig E6.)

Utvidelsen og omlegging av atkomst til kirka krever at parkeringsplassen må dreies 90°, slik at den blir liggende langs Herrestua og driftsbygningen. Av hensyn til

kulturlandskapet tar planen sikte på å dele opp parkeringsplassen med beplantninger (analogt med oppdelingen av de nye gravfeltene).

I pkt. 11.02.3 er sitert enkelte landskapsmessige argumenter som taler mot dette alternativet. Men inngrepene i kulturlandskapet kan motvirkes gjennom hensiktsmessig tracering av nye veiforbindelser.

De landskapsmessige fordelene av at nåværende fylkesvei forbi kirka blir nedlagt er udiskutable.

11.03.2 Utvidelse mot nord.

Utvidelse mot nord vil gi uforholdsmessig stor avstand fra kirka til gravfeltene, og bør unngås.

11.03.3 Utvidelse mot vest.

Utvidelse vestover fra de nye deler av kirkegården synes å være et godt alternativ.

Hele området vest for gammel og ny del av kirkegården er velegnet.

Atkomst fra kirka til disse feltene vil samtidig løse de vanskelige atkomstforholdene til tidligere utvidelser, jfr. merknad under pkt. 4.01.

Ut fra denne atkomsten vil det senere være mulig å utvide kirkegården også rett vest og sørvest for kirka, men høydeforskjellen fra kirka vil da bli mer framtrædende.

Atkomstveien fra nordre inngang vil bli noe bratt. Teknisk er det mulig å legge om atkomsten slik at hovedinngangen mot sør kan benyttes.

Det er uheldig at prosesjonsveien til de nye gravfeltene går over etablerte gravsteder.

Det er plass for prosesjonsvei mellom nedre gravrekke og restene av kirkegårdsmuren, gjerne med tilkomst fra kirkas hovedinngang. Dette gir også atkomst til utvidelser mot vest.

11.03.4 Utvidelse mot sør.

Også her er betydelige høydeforskjeller, men alternativet er gjennomførbart. Ved utvidelse mot sør bør det i tilfelle tas hensyn til videre atkomst til en senere utvidelse mot vest.

11.04 Arealbehov.

Som hovedkirkegård for Levanger og Alstadhaug sogn må det sikres et betydelig areal for utvidelser. Med dagens befolkning er det i gjennomsnitt ca. 120 døde pr. år. I tabell 6.03.5 er det på bakgrunn av reviderte ”gravferdssogn” beregnet at det årlig vil være behov for minst 46 nye graver på Alstadhaug. Dette på grunnlag av nåværende folketall, og med betydelig gjenbruk av graver (omløpstid 70 år). Hvis vi holder fast ved 70 års omløpstid og forventet stigning i folketallet, vil det på lang sikt være behov for 4-5.000 nye graver. I henhold til Kirkegårdsboka (ref. F) vil dette kreve et brutto tilleggsareal på ca. 40-50 daa. Usikre prognoser tilsier at areal som sikres til formålet kanskje bør settes til 50-60 daa, når en tar hensyn til at kirkegården må innpasses i kulturlandskapet.

11.05. Vurdering av alternativ.

11.05.1. Vedtak.

Kommunestyret har i sin høringsuttalelse av 17.10.2001 (sak 051/01) gjort vedtak om å anbefale utvidelse mot øst.

Kirkelig fellesråd har på bakgrunn av befaringer og inngående vurderinger – og med støtte i kommunestyrets uttalelse – i møte 01.11.2001 (sak 014/01) gjort vedtak om at framtidig utvidelse skal skje mot øst.

Idéskisse for utvidelsen er oversendt kommunen slik at saken kan innarbeides i kommunedelplan Skogn.

En del av utvidelsesområdet.
Ammestua og Skjerpingen i bakgrunnen.

11.05.2. Omlegging av fylkesvei 119.

For utvidelse mot øst er det en forutsetning at fylkesveien legges om, og dette må være gjennomført før utvidelsen tas i bruk.

Det er utarbeidet idéskisse for ny fylkesvei 119. Omleggingen kan kort beskrives slik (fra nord mot sør):

Den nye veien tar av fra nåværende vei ved avkjørsel til Asphaugen, og følger deretter stort sett grense mot eiendommene Marienborg og Sørholt, krysser eksisterende vei Alstadhaug/Eidesøra like vest for høgspenmast NØ for ”brødrehaugene”, runder øst for disse opp til nordre hjørne av Gråmyra, fortsetter langs Gråmyra for deretter å knyttes til E6 ved Korsbakken.

Omleggingen fører til at veiløs del av kommunens industriareal på Gråmyra får tilknytting til vei.

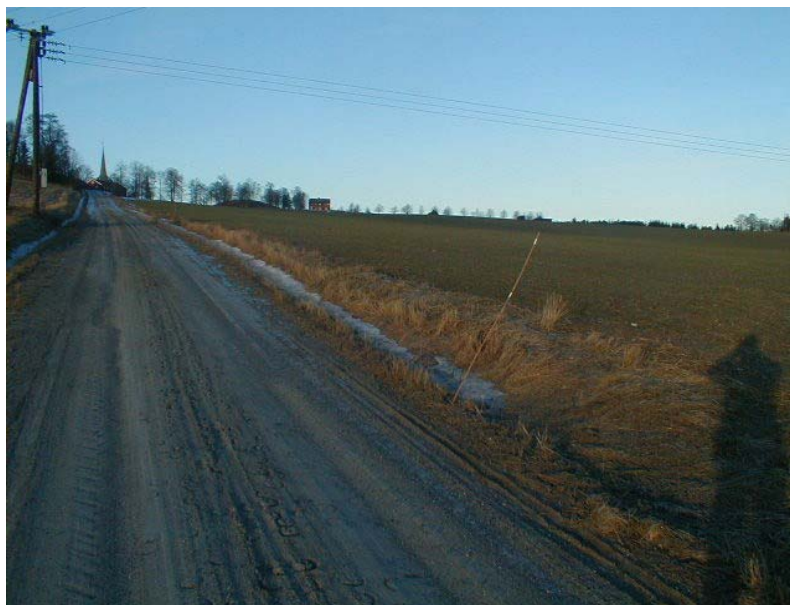
Tracé for ny fylkesvei 119, sett sørfra mot Eideskorsen.

Nåværende fylkesvei fra avkjørsel til Asphaugen, forbi Skjerpingen og til nordre grense for nåværende kirkegård opprettholdes som offentlig vei med dagens videreføring til eiendommene Kårstad/Verstad m.fl..

Det er vanskelig å se at det kan gjøres viktige landskapsmessige innvendinger mot den foreslåtte tracé, slik som anført i sitatene under pkt. 11.02.3.

11.05.2. Veitilknytting til Alstadhaug kirke.

Fra den nye fylkesveien bygges det ny kjørevei langs nåværende tracé for veien Alstadhaug/Eidesøra opp til parkeringsplass, kirkeport og prestegårdens gårds plass.

Ny atkomstvei følger nåværende vei fra Eidesøra

Nåværende fylkesvei stenges for motorkjøretøy nord for sagbruket, men opprettholdes som gang/sykkelvei opp til kirka/prestegården og videre langs nåværende kirkegård.

For å markere at dette er en ”stille vei” bør det settes opp port på nærmere angitte steder.

11.05.3. Prosesjonsvei for gravferd.

Ved gravsetting på nåværende kirkegårds nyere deler går prosesjonen langs en primitiv vei, som til og med går over en del graver av relativt ny dato. Dette – sammen med en del andre uholdbare forhold – tilsier at prosesjonen for ettertiden bør gå langs tidligere fylkesvei med atkomst til gravfeltene via port nord for Ammestua.

Prosesjonsvei til de planlagte nye gravfeltene følger samme tracé fram til en eller flere stikkveier inn i området.

Framtidig prosesjonsvei følger nåværende fylkesvei

11.05.4. Trinnvis utbygging.

Hovedplanen forutsetter en utvidelse på ca. 60 daa, som dekker behovet på meget lang sikt, jfr. pkt. 11.04. Det antas hensiktsmessig å opparbeide gravfeltene etter behov i 3-4 byggetrinn, uten at dette tidfestes i hovedplan.

11.05.5. Innhegning. Gjerde og porter.

Kirkegården skal være innhegnet. Mur er tradisjonelt mest hensiktsmessig, men tre- eller nettinggjerde kan brukes, spesielt i kombinasjon med busker. Mur vil sikkert være mest hensiktsmessig mellom parkeringsplass og gravfeltene.

Som nevnt under pkt. 11.05.2 blir det behov for porter der nåværende fylkesvei omdisponeres til kirkegård. Hvorvidt det blir behov for flere porter avgjøres gjennom detaljplan.

11.06 Planprosessen.

- I første omgang må det utarbeides helhetlig plan for kirkegård og prestegården sett som en helhet.
- Disponering og framtidig bruk av bygningene på prestegården vurderes særskilt.
- Først når disposisjonsplan er avklart kan det utarbeides detaljplaner med arbeidsbeskrivelser og innhenting av anbud for 1. byggetrinn av kirkegårdens utvidelse.
- Denne del av planperioden vil kreve minimum 1 år før det er klart for anleggsstart.
- Deretter vil det gå ytterligere 2 år før de nye gravfeltene kan tas i bruk.

Det begynner derfor å haste med igangsetting av forberedende planlegging. Allerede i 2002 er det avsatt midler til utarbeidelse av helhetsplan, som følges opp med plan for 1. byggetrinn i 2004 og gjennomføring i 2005/2006.

12. Drift og vedlikehold av kirkegårder.

12.01 Intensjon.

Det forutsettes at drift og vedlikehold av kirkegårdene skal gi et fordelaktig bilde av Levanger som kulturkommune.

12.02 Generelt om kirkegårdsarbeid.

12.02.1. Arbeidsoppgaver.

Arbeidet på en opparbeidet kirkegård kan deles i 3 hovedkategorier:

- landskapspleie.
- drift og vedlikehold av driftsbygninger.
- arbeider med gravlegging/urnenedsetting.

For fullstendighetens skyld foretas en oppstilling av de viktigste gjøremål for de tre kategorier. Oppstillingen er av orienterende art, og ikke komplett.

12.02.2 Landskapspleie:

- Klipping, gjødsling og ugrasrensk av plenarealer, med og uten graver.
- Stell og beskjæring av busker og trær (herunder hekker).
- Planting, gjødsling og ugrasrensk i blomsterarrangement, inkl. nødvendig vatning.
- Vedlikehold og rydding av veier og plasser.
- Vedlikehold av porter, gjerder og murer.
- Drift av containere, søppelbeholdere og papirkurver, inkl. tømming, bortkjøring og renhold.
- Benker skal settes ut og tas inn, med vanlig vedlikehold.
- Vannposter inkl. vann- og avløpskum skal klargjøres for sommer- og vintersesong.
- Avløpskummer og overvannssluk med sandfang slamsuges.
- Kirkegårdsdrenering kontrolleres regelmessig.
- Løvfjerning.
- Vårrydding på grasflater, veier, flater og felt, inkl. fjerning av granbar, lysbokser o.a..
- Snøbrøyting og sandstrøing.
- Rengjøring og vedlikehold av redskaper og maskiner.

12.02.3 Driftsbygninger:

- Alminnelig vedlikehold av driftsbygninger.
- Renhold av spiserom, garderobe, toaletter.
- Renhold av redskapsbu.

12.02.4 Arbeider ved gravlegging/urnenedsetting:

- Tilvising av grav.
- Samtale med pårørende.
- Eventuelt snørydding og sandstrøing.
- Graving av kistegrav eller urnegrav, inkl. evt. tining.
- Gjenfylling.
- Etterfylling og tilsåing.

12.03 Arbeidsforbruk.

Det vises til NLH's utredning om drift og vedlikehold av kirkegårder (ref. L), hvor det er utført inngående studier av tidsforbruket ved 24 kirkegårder i 13 kommuner spredt over hele landet. Rapporten er utarbeidet for å dokumentere datagrunnlag til bruk ved kommunenes arbeid med årsbudsjett og økonomiplan.

12.04. Drift og vedlikehold av kirkegårdene i Levanger.

12.04.1 Allment stell.

For beregning av arbeidsmengden er det hittil lagt til grunn allment stell av 60 daa. Ved gjennomgang av nå-situasjon (pkt. 4) er det innhentet arealoppgaver fra kommunens oppmålingsavdeling, og denne viser at kirkegårdene omfatter i alt ca. 75,2 daa. Med fradrag for bygninger (2.000 m²) har vi 73,2 daa som krever det vi kaller allment stell.

I tabell 12.4.4.b er arealet 73,2 daa lagt til grunn.

Til allment stell er det for kirkegårdene i Levanger beregnet å medgå 75 timer/daa, dvs. gjennomsnittstallet fra NLH's rapport (ref. L). Dette tallet er brukt i tabell 12.4.4

Denne rapporten viser imidlertid at arbeidsforbruket til allment stell varierer fra 23 timer/daa opp til 175 timer/daa for de ulike kirkegårder. Dette har sammenheng med kirkegårdens størrelse og detaljtettheten på kirkegården (gravminner, beplantninger m.m.), klima og jordbonitet, anleggets standard, arbeidsorganisering, teknisk utstyr, og kvalitetskravet til det arbeid som skal utføres.

For kirkegårdene i Levanger er det all grunn til å foreta en gartnerfaglig gjennomgang for vurdering av arbeidsforbruket, dvs. om gjennomsnittstallet 75 timer/daa er representativt for våre kirkegårder.

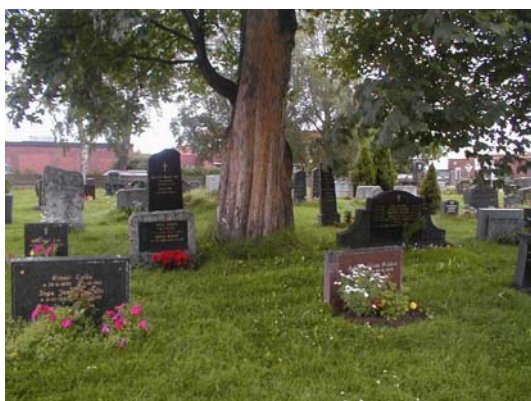
12.04.2 Arbeider ved gravlegging/urnenedsetting.

Arbeider med gravlegging er basert på gjennomsnittlig antall gravlegginger i perioden 1991-2000. Arbeidsforbruket pr. gravlegging er satt til 10 timer/kistegrav og 2 timer/urnegrav, basert på NHL's rapport (ref. L).

Men også her viser grunnlaget at det er store variasjoner kirkegårdene imellom. Grunnforhold og klima spiller selvsagt en avgjørende rolle, sammen med det tekniske utstyr som disponeres.

For ubrukt kistegrav med gunstige grunnforhold (nyfeltet på Alstadhaug og i Levanger) er arbeidsforbruket lavt.

Gjenbruk på eldre kirkegårder er langt mer arbeidskrevende. Bl.a. skal det tas behørig vare på rester etter tidligere gravsettinger. Gravminner på familiegravsted eller nabograver må enten tas ned for gjenoppsetting eller sikres på forsvarlig vis. Det må tas hensyn til beplantninger og spesielt store trær i umiddelbar nærhet. Noe av problemene bør gå fram av nedenstående bilder.

Store trær i selve gravfeltet er lite ønskelig.

Høye gravstøtter betinger spesielle tiltak.

På den gamle kirkegården i Levanger er gravbredden 1,10 m. Dette krever ekstra arbeid med pinlig nøyaktig graving. I tillegg kommer sikring mot utrasing fra nabograv, spesielt hvis denne er av nyere dato.

For de gamle kirkegårdene i Åsen, Gevik og Alstadhaug er kartgrunnlaget (mildt sagt) så unøyaktig at gravingen må gjennomføres med spesiell forsiktighet. Det finnes eksempler på at det ble nødvendig å finne annet gravsted.

Alt dette er forhold som det må tas hensyn til ved vurdering av arbeidsforbruket.

12.04.3 Timeforbruk og budsjett.

Tabell 12.04.3.a: Årlig timeforbruk, nåværende beregning.

	Timeforbruk pr. enhet	Antall	Årlig timeforbruk
Allment stell	75 timer/daa	60 daa	4.500 timer
Kistegravlegging	10 timer/grav	170 graver	1.700 timer
Urnedsetting	2 timer/grav	10 graver	20 timer
Sum			6.220 timer = 3,6 årsverk

Under utredningsarbeidet er det konstatert at arealoppgavene som er lagt til grunn for beregning av årlig timeforbruk ikke er i samsvar med innhentede oppgaver fra oppmålingsvesenet. I etterfølgende tabell er oppmålingsvesenets oppgaver lagt til grunn, mens antall gravsetninger er gjennomsnittstall for 10-årsperioden 1991-2000. *Derimot er det ikke tatt hensyn til om hvorvidt timeforbruk pr. enhet er relevant for våre kirkegårder.*

Tabell 12.04.3.b Årlig timeforbruk, korrigert beregning.

	Timeforbruk pr. enhet	Antall	Årlig timeforbruk
Allment stell	75 timer/daa	73,2 daa	5.480 timer
Kistegravlegging	10 timer/grav	163 graver	1.630 timer
Urnedsetting	2 timer/grav	7 graver	14 timer
Sum			7.124 timer = 4,1 årsverk

I tabellene er arbeid i tilknytning til driftsbygninger ikke tatt med.

Normalt utgjør lønnsutgifter 70 % av kirkegårdens årlige totalutgifter.

Lønnsutgiftene er i budsjett for 2001 beregnet til kr. 736.000,-.